

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
Vlada Federacije Bosne i Hercegovine

PRIJEDLOG – hitni postupak
(bosanski jezik)

ZAKON O POLJOPRIVREDI

Sarajevo, septembar 2007. godine

I OPĆE ODREDBE

Član 1.

Ovim se zakonom u Federaciji Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Federacija) uređuju ciljevi i mjere poljoprivredne politike, korisnici prava, definiše se poljoprivredno gazdinstvo, određuje pojam poljoprivrednika, institucionalna podrška, izvještavanje u poljoprivredi i vođenje registara, upravni i inspekcijski nadzor, kaznene odredbe kao i druga pitanja od značaja za poljoprivredu.

Član 2.

Ciljevi ovog zakona su da:

- Utvrdi okvir za institucionalne strukture, nadležnosti, odgovornosti, linije izvještavanja, propise, mehanizme koordinacije, procese konsultacija, prava, obaveze i provođenje mjera na svim nivoima vlasti u Federaciji koje su uključene u razvoj sektora poljoprivrede.
- Utvrdi okvir i mehanizme za jačanje konkurentnosti i kvalitete poljoprivredno - prehrambenih proizvoda, te primjenu standarda koji su potrebni za ostvarivanje dinamičnijeg razvoja u sektoru poljoprivrede.
- Utvrdi okvir i mehanizme koji su potrebni za pripremu pridruživanja Evropskoj uniji (u daljem tekstu: EU) i ispuni sve obaveze određene međunarodnim sporazumima u vezi sa sektorom poljoprivrede, prerade i ruralnog razvoja koje su u nadležnosti Federacije.

Član 3.

Značenje pojedinih izraza

U smislu ovog zakona pojedini izrazi imaju slijedeće značenje:

- a) **“Poljoprivredna djelatnost”** podrazumijeva privrednu djelatnost koja obuhvata biljnu i stočarsku proizvodnju i s njima povezane uslužne djelatnosti u skladu sa standardnom klasifikacijom djelatnosti u Bosne i Hercegovine te očuvanje zemljišta u dobrom poljoprivrednom i okolišnom stanju.
- b) **“Poljoprivredni proizvod”** podrazumijeva proizvode biljne proizvodnje, stočarstva i ribarstva te proizvodi prvog stepena njihove prerade. Lista poljoprivrednih proizvoda data je u Aneksu I koji je sastavni dio ovog zakona.
- c) **“Poljoprivredno gazdinstvo”** podrazumijeva proizvodnu jedinicu ili grupu jedinica koje čine proizvodnu cjelinu i sa tehničkog i privrednog gledišta, koje se bave proizvodnjom poljoprivrednih proizvoda; Gazdinstvo se može baviti i drugim dodatnim (nepoljoprivrednim) proizvodnim i uslužnim djelatnostima. Poljoprivredno gazdinstvo može djelovati kao privredno društvo, obrt ili zadruga, ako je registrovano za obavljanje poljoprivredne djelatnosti, te kao porodično poljoprivredno gazdinstvo.
- d) **„Porodično poljoprivredno gazdinstvo“** je samostalna privredna i socijalna jedinica zasnovana na vlasništvu i/ili upotrebi proizvodnih resursa i upravljanju porodice u obavljanju poljoprivredne djelatnosti.
- e) **„Poljoprivrednik“** je fizičko lice koje na poljoprivrednom gazdinstvu proizvodi biljne i stočarske proizvode te obavlja i druge poslove vezane uz tu proizvodnju bez obzira na stepen specijalizacije poljoprivrednog gazdinstva na kojem radi i koji posjeduje znanja i vještine o poljoprivredi.

- f) **“Nosilac poljoprivrednog gazdinstva”** podrazumijeva fizičko ili pravno lice, ili grupu fizičkih i pravnih lica u skladu sa statusom koji ima grupa i njeni članovi prema zakonima u Bosni i Hercegovini, a čije se gazdinstvo nalazi na teritoriji Bosne i Hercegovine, te obavlja poljoprivrednu djelatnost i registrovano je u Registru poljoprivrednih gazdinstava kao nosilac gazdinstva.
- g) **“Ruralni razvoj”** podrazumijeva skup politika, mjera i aktivnosti koje za cilj imaju sveobuhvatan ekonomski, socijalni i kulturni napredak stanovništva ruralnih područja i koje se planiraju i sprovode uz uvazavanje principa održivog razvoja i očuvanja i unaprijeđenja kvaliteta okoliša.
- h) **“Organski proizvod”** podrazumijeva poljoprivredni proizvod koji je proizveden prema principima organske poljoprivredne proizvodnje, koji uključuju specifične metode organske proizvodnje na poljoprivrednom gazdinstvu, kao i djelatnosti uključen u dalju preradu, pakovanje i označavanje proizvoda u skladu sa ciljevima, načelima i pravilima određenim zakonom.
- i) **«Tržišni red» je zajedničko ime za uredbe, odluke i mjere kojima se utiče se na ponudu i potražnju za pojedinim grupama poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda pomoću različitih zaštitnih instrumenata usmjerenih u cilju uređenja nivoa cijena poljoprivrednih proizvoda, te stabilnosti dohotka poljoprivrednih proizvođača.**

II CILJEVI I MJERE POLJOPRIVREDNE

Član 4.

Ciljevi poljoprivredne politike

Ciljevi poljoprivredne politike u Federaciji su:

1. povećanje samodovoljnosti domaćim poljoprivrednim proizvodima i stvaranje uslova kojima će se potrošačima osigurati odgovarajuća i stabilna ponuda poljoprivrednih proizvoda u skladu sa njihovim zahtjevima, posebno u pogledu cijene i kvaliteta, te zdravstvene ispravnosti hrane,
2. povećanje i unaprjeđenje poljoprivredne proizvodnje i izvoza radi jačanja konkurentnosti na domaćem i inostranom tržištu,
3. osiguranje stabilnog poljoprivrednog dohotka i omogućavanje adekvatnog životnog standarda poljoprivrednim proizvođačima,
4. tehničko – tehnološko unaprjeđenje sektora poljoprivrede,
5. osiguranje harmonizacije i integracije sektora poljoprivrede u EU i globalno tržište,
6. racionalno korištenje i očuvanje prirodnih resursa, zaštita okoline i unaprjeđenje integralne i organske poljoprivrede,
7. razvoj i očuvanje ruralnih područja i očuvanje tradicionalnih ruralnih vrijednosti,
8. **iznalaženje povoljnijih uslova za rješavanje radno-pravnog statusa poljoprivrednih proizvođača.**

Član 5.

Srednjoročna strategija razvoja poljoprivrednog sektora

Poljoprivredna politika se provodi prema Srednjoročnoj strategiji razvoja poljoprivrednog sektora u Federaciji (u daljem tekstu: *poljoprivredna strategija*) koja sadrži kratkoročne i srednjoročne ciljeve, mjere, vremenski slijed, nosioce i rokove ostvarenja tih ciljeva u sektoru poljoprivrede i donosi se za period od pet (5) godina.

Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva (u daljem tekstu: Federalno ministarstvo poljoprivrede), u saradnji sa kantonalnim ministarstvima

nadležnim za poslove poljoprivrede, utvrđuje i priprema osnovne elemente za izradu poljoprivredne strategije.

Federalni ministar poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva (u daljem tekstu: federalni ministar poljoprivrede) imenuje ekspertnu komisiju za izradu poljoprivredne strategije, nakon čega se poljoprivredna strategija stavlja u javnu stručnu raspravu i dostavlja na razmatranje i utvrđivanje prijedloga, Vladi Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Vlada Federacije).

Poljoprivrednu strategiju usvaja Parlament Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Parlament Federacije) za period od najviše pet (5) godina.

Federalni ministarstvo poljoprivrede, donosi godišnji operativni program implementacije poljoprivredne strategije **najkasnije do 31.03.tekuće godine.**

Član 6.

Mjere poljoprivredne politike

Mjere poljoprivredne politike su one kojima se ostvaruju ciljevi poljoprivredne politike iz člana 4. ovog zakona, a koje se donose na državnom, federalnom, kantonalnom i općinskom nivou.

Mjere podrške za poljoprivredu i ruralni razvoj će se postepeno prilagođavati na svim nivoima vlasti, u cilju usklađivanja sa vrstama mjera u EU.

S obzirom na područje djelovanja mjere poljoprivredne politike dijele se na:

1. mjere tržišno-cjenovne politike,
2. mjere strukturne politike,
3. mjere zemljišne politike
4. mjere novčanih podrški u poljoprivredi.

Mjere poljoprivredne politike moraju biti međusobno usklađene i moraju se provoditi prema načelima neutralnosti i ravnopravnosti.

Mjere poljoprivredne politike iz nadležnosti Federacije, se finansiraju iz Budžeta Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Budžet Federacije) i drugih izvora, a mjere poljoprivredne politike iz nadležnosti kantona, finansiraju se iz budžeta kantona.

1. Mjere tržišno-cjenovne politike

Član 7.

Tržišno-cjenovnom politikom se utiče na stabilnost domaćeg tržišta poljoprivrednih proizvoda, uz istovremeno jačanje konkurentnosti poljoprivrede u Federaciji kao i na provođenje obaveza u skladu s međunarodnim trgovinskim sporazumima.

Tržišno-cjenovnu politiku sačinjavaju slijedeće grupe mjera:

1. propisane cijene
2. intervencije na domaćem tržištu,
3. mjere poticanja prodaje i potrošnje,
4. trgovinske mjere

Član 8.

Tržišni red

Za pojedine grupe poljoprivrednih proizvoda Vlada Federacije može na prijedlog federalnog ministra poljoprivrede, uz saglasnost federalnog ministra trgovine, a u skladu

sa poljoprivrednom strategijom, propisati tržišne redove kojima se uređuje tržište tih grupa proizvoda primjenom propisanih mjera tržišno-cjenovne politike.

Tržišnim redovima podupire se proizvodnja i prodaja različitih poljoprivrednih proizvoda, određuje obim i vrsta zaliha u cilju stvaranja uslova za transparentnost tržišta i smanjenje prevlasti trgovaca u odnosu na proizvođače i potrošače.

Član 9. Propisane cijene

Propisane cijene u skladu sa ovim zakonom su: ciljne, garantovane, minimalne-otkupne i uvozna prag-cijena.

Ciljne cijene omogućavaju zadovoljavajući nivo dohotka za pojedine poljoprivredno – prehrambene proizvode

Garantovane cijene omogućavaju, uz primjereni obim proizvodnje, minimalan nivo dohotka za pojedine poljoprivredne proizvode. Po garantovanim cijenama Federacija preko Federalne direkcije robnih rezervi, u skladu sa tržišnim redovima iz člana 8. ovog zakona, otkupljuje pojedine poljoprivredne proizvode.

Minimalne-otkupne cijene su cijene po kojima je prerađivač, koji ostvaruje podršku u sklopu tržnog reda iz člana 8. ovog zakona, obavezan otkupiti poljoprivredne proizvode od poljoprivrednog gazdinstva i poljoprivrednih proizvođača.

Uvozna prag-cijena je najniži nivo cijena na granici određenih poljoprivredno-prehrambenih proizvoda uvoznog porijekla kojim se obezbjeđuje da stabilnost domaćeg tržišta ne bude ugrožena uvozom tih proizvoda po cijenama nižim od prag cijene.

Član 10.

Propisane cijene iz člana 9. ovog zakona, određuju se u skladu sa poljoprivrednom strategijom.

Garantovane i minimalne - otkupne cijene, propisuje Vlada Federacije na osnovu usuglašenog prijedloga federalnog ministra poljoprivrede i federalnog ministra trgovine, najkasnije do 31.03. tekuće godine.

Vlada Federacije na prijedlog federalnog ministra poljoprivrede priprema prijedlog kojim se utvrđuje uvođenje uvoznih prag-cijena.

Prijedlog iz stava 3. ovog člana dostavlja se nadležnom ministarstvu za poslove poljoprivrede Bosne i Hercegovine.

Član 11. Intervencije na domaćem tržištu

Mjere intervencije na domaćem tržištu provode se izuzetno i u cilju sprječavanja većih poremećaja u ponudi i potražnji na domaćem tržištu, te stabilizovanja cijena poljoprivrednih proizvoda.

Vlada Federacije na prijedlog federalnog ministra poljoprivrede i uz mišljenje Federalnog ministarstva trgovine, može u skladu sa tržnim redovima iz člana 8. ovog zakona, uvesti slijedeće mjere stabilizovanja tržišta poljoprivrednih proizvoda:

1. Interventnu kupovinu i prodaju,
2. povlačenje poljoprivrednih proizvoda sa domaćeg tržišta i
3. podršku skladištenju poljoprivrednih proizvoda.

Provođenje mjera iz stava 2. ovog člana vrši se preko Federalne direkcije robnih rezervi.

Član 12. **Interventna kupovina i prodaja**

Interventna kupovina i prodaja iz člana 11. stav 2. tačka 1. ovog zakona, podrazumijeva kupovinu i prodaju po garantovanim cijenama i provodi se na način da se od poljoprivrednih proizvođača otkupe svi ponuđeni proizvodi za koje je utvrđena garantovana cijena.

Intervencijski mehanizam iz stava 1. ovog člana može djelovati i u suprotnom smjeru, na način da se tržišne cijene podignu na nivo ciljne cijene i otkupljeni proizvodi vrate na tržište i stvori veća ponuda koja će dovesti do toga da se cijene vrate u okvire željenog cjenovnog područja između ciljne i zagarantovane cijene.

Član 13. **Povlačenje poljoprivrednih proizvoda**

Povlačenje poljoprivrednih proizvoda sa domaćeg tržišta člana 11. stav 2. tačka 2. ovog zakona, je mjera koja podrazumijeva provođenje aktivnosti koje će omogućiti da se otkupljeni proizvodi kasnije ne pojavljuju na domaćem ili ino-tržištu u jednakom obliku već kao prerađeni, dorađeni ili pretvoreni u neprehrambene proizvode.

Mjera iz stava 1. ovog člana može se provesti i na način da se otkupljeni proizvodi unište u cilju uravnoteženja cijena.

Član 14. **Podrška skladištenju poljoprivrednih proizvoda**

Podrška skladištenju poljoprivrednih proizvoda člana 11. stav 2. tačka 3. ovog zakona, je mjera kojoj je cilj održavanje ravnoteže u ponudi i potražnji određenih poljoprivrednih proizvoda na domaćem tržištu odnosno održavanje cijena poljoprivrednih proizvoda, na način da se subvencionira dio troškova skladištenja.

Član 15. **Mjere poticanja prodaje i potrošnje**

Mjere poticanja prodaje i potrošnje poljoprivrednih proizvoda se donose radi jačanja konkurentnosti poljoprivrede u Federaciji i poticanja domaće potrošnje poljoprivrednih proizvoda.

Vlada Federacije, na prijedlog federalnog ministra poljoprivrede, može radi poticanja prodaje i potrošnje poljoprivrednih proizvoda uvesti slijedeće mjere:

1. nagrađivanje prodaje i poboljšanje kvaliteta,
2. podrške pripremi proizvoda za tržište i
3. podrške potrošnji.

Član 16. Trgovinske mjere

Trgovinske mjere se provode radi uravnoteženja tržišta poljoprivrednih proizvoda.

Trgovinske mjere u smislu ovog zakona su carine i carinske kvote koje se utvrđuju u skladu s obavezama preuzetim u skladu sa međunarodnim sporazumima koje je zaključila Bosna i Hercegovina.

Vlada Federacije na prijedlog federalnog ministra poljoprivrede, priprema prijedlog kojim se utvrđuje način i kriteriji raspodjele carinskih kvota za poljoprivredno-prehrambene proizvode za slijedeću godinu.

Prijedlog iz stava 3. ovog člana dostavlja se nadležnom ministarstvu za poslove poljoprivrede Bosne i Hercegovine.

Vlada Federacije predlaže Vijeću ministra Bosne i Hercegovine, zaštitne mjere prilikom uvoza i izvoza poljoprivrednih proizvoda u skladu s međunarodno prihvaćenim obavezama Bosne i Hercegovine.

2. Mjere strukturne politike

Član 17.

Mjere strukturne politike čini skup mjera kojima se potiče efikasnost poljoprivredne proizvodnje radi obezbjeđenja stabilnog dohotka i zadovoljavajućeg životnog standarda poljoprivrednika na seoskom području te ravnomjeran razvoj poljoprivrednih regija i seoskih područja.

Mjere strukturne politike su podrške:

1. područjima s težim uslovima privređivanja u poljoprivredi,
2. razvoju poljoprivrede koja ne zagađuje prirodni okoliš i osigurava očuvanje biološke raznovrsnosti,
3. investicijama u poljoprivredna gazdinstva,
4. stručnom osposobljavanju za rad u poljoprivredi,
5. **osnaživanju polne i dobne strukture poljoprivrednika,**
6. razvoju poljoprivrede u Federaciji i određenih poljoprivrednih grana u pojedinim agroekološkim regijama,
7. dopunskim aktivnostima na poljoprivrednim gazdinstvima,
8. organizovanje poljoprivrednika (osnivanje zadruga i udruženja te podrška razvojnim projektima zadruga i drugo),
9. **dohotku nekomercijalnim poljoprivrednim gazdinstvima odnosno poljoprivrednicima,**
10. druge mjere za unapređenje poljoprivredne proizvodnje i zaštitu usjeva.

Član 18.

Podrška područjima s težim uslovima privređivanja

Podrška područjima s težim uslovima privređivanja u poljoprivredi podrazumijeva pravo na novčanu nadoknadu da bi se u tim područjima održala poljoprivredna proizvodnja i odnosi se na:

1. brdsko-planinska područja (određena nadmorska visina),
2. područja nepovoljnih hidroloških i pedoloških obilježja.

Podrškama iz stava 1. ovog člana će se osigurati odgovarajući nivo dohotka i životnog standarda poljoprivrednika sa tih područja te poboljšati njihov ekonomski položaj i smanjiti depopulacija.

Područja iz stava 1. ovog člana utvrdit će se posebnim zakonom.

Član 19.

Podrške za razvoj poljoprivrede koja ne zagađuje prirodni okoliš

Podrške za razvoj poljoprivrede koja ne zagađuje prirodni okoliš i osigurava očuvanje biološke raznovrsnosti namijenjene su:

1. poticanju uvođenja takve tehnologije u poljoprivrednu proizvodnju koja omogućava zaštitu i očuvanje prirodnih resursa, kao što su poljoprivredno zemljište i voda, te zaštitu i očuvanje okoliša uopće,
2. očuvanju za okoliš ugroženih područja i poduzimanju mjera za sprječavanje nastanka neplanskih, neobrađenih i neodržanih poljoprivrednih površina poljoprivrednih gazdinstva i
3. očuvanju poljoprivredne biološke raznovrsnosti ekoloških sistema.

Član 20.

Podrške investicijama u poljoprivredna gazdinstva

Podrške investicijama u poljoprivredna gazdinstva uvode se radi povećanja tehničko-tehnološkog nivoa i konkurentnosti proizvodnje, snižavanja proizvodnih troškova i poboljšanja kvaliteta poljoprivredno-prehrambenih proizvoda i namijenjene su za:

1. izgradnju sistema za navodnjavanje,
2. podizanje višegodišnjih zasada u voćarstvu i vinogradarstvu,
3. uređenje zemljišta i okrupnjavanje posjeda,
4. izgradnju i opremanje u stočarskoj proizvodnji,
5. nabavku mehanizacije i opreme u poljoprivredi,
6. izgradnju novih te rekonstrukciju i opremanje postojećih ribnjaka,
7. ulaganja u proizvodnju, pripremu, čuvanje i plasman poljoprivrednih proizvoda (oprema, građevinski objekti i drugo),
8. unapređenje organske i integralne proizvodnje,
9. druge namjene određene zakonom.

Član 21.

Podrške stručnom osposobljavanju za rad u poljoprivredi

Podrške stručnom osposobljavanju za rad u poljoprivredi namijenjene su radi omogućavanja stjecanja dodatnih znanja i vještina koja su nužna radi ekonomski uspješnijeg i kvalitetnijeg upravljanja poljoprivrednim gazdinstvima, kroz organizovanje posebnih oblika obrazovanja i obuke poljoprivrednika i proizvodnog preusmjeravanja.

Posebne oblike obrazovanja i obuke poljoprivrednika mogu organizovati institucije koje ovlasti Federalno ministarstvo poljoprivrede.

Način organizovanja posebnih oblika obrazovanja i obuke poljoprivrednika, kao i kriterije koje treba da ispunjavaju institucije za obavljanje te djelatnosti propisuje federalni ministar poljoprivrede.

Član 22.

Podrške osnaživanju polne i dobne zastupljenosti poljoprivrednika

Podrške osnaživanju polne i dobne zastupljenosti poljoprivrednika provode se radi poboljšanja polne, dobne i obrazovne strukture poljoprivrednika na porodičnim poljoprivrednim gazdinstvima, unapređenja njihove privredne mogućnosti i afirmacija žena i mladih kao poljoprivrednih proizvođača, nosilaca porodičnog poljoprivrednog gazdinstva i učesnika u ostvarivanju strateških razvojnih ciljeva u poljoprivredi.

Podrška iz stava 1. ovog člana provodi se kroz davanje posebnih olakšica i stimulacija za investicije u ruralnim područjima, što će se definisati posebnim programom Vlade Federacije za svaku budžetsku godinu na prijedlog Federalnog ministarstva poljoprivrede.

Član 23.

Podrške razvoju poljoprivrede i određenih poljoprivrednih grana u pojedinim agroekološkim regijama,

Podrške razvoju poljoprivrede i određenih poljoprivrednih grana u pojedinim agroekološkim regijama, usmjerene su u cilju poticanja određene poljoprivredne proizvodnje u regije u kojima postoje povoljni agroekološki uslovi i odgovarajuća proizvodna konkurentnost.

Bliži kriteriji sa listom poljoprivrednih proizvoda koji imaju proizvodnu konkurentnost u pojedinim regijama, određuju se u godišnjem operativnom programu implementacije poljoprivredne strategije iz člana 5. stav 5. ovog zakona, najkasnije do 31.03.tekuće godine.

Član 24.

Podrška dopunskim aktivnostima na poljoprivrednim gazdinstvima

Podrška dopunskim aktivnostima na poljoprivrednim gazdinstvima usmjerena je na poticanje tradicionalnih proizvodnji sa sela i razvijanje seoskog turizma i eko-seoskog turizma, preradu primarnih poljoprivrednih proizvoda u proizvode veće dodate vrijednosti, kao i za direktnu prodaju poljoprivrednih proizvoda i druge aktivnosti kojima se može ostvariti veći i dodatni dohodak na poljoprivrednom gazdinstvu.

Član 25.

Mjere strukturne politike provode se prema Zakonu o novčanim podrškama u poljoprivredi Federacije, te drugim programima Vlade Federacije.

Član 26.

Kantoni i jedinice lokalne samouprave mogu propisati dodatne mjere strukturne politike za određeno područje, a u skladu sa provedbenim dijelom poljoprivredne strategije i kantonalnim strategijama za razvoj poljoprivrede.

Novčane podrške iz stava 1. ovog člana se obezbjeđuju u budžetu kantona i budžetu jedinica lokalne samouprave.

3. Mjere zemljišne politike

Član 27.

Mjere zemljišne politike čini skup mjera kojima se utiče na pravilno i racionalno gospodarenje poljoprivrednim zemljištem kao dobrom od interesa za Federaciju u skladu s važećim propisima, i uz sistemsku zaštitu okoliša.

Mjere zemljišne politike su:

1. dodjela prava korištenja (koncesija i zakup) i prodaja poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države, poljoprivrednim gazdinstvima radi obavljanja poljoprivredne djelatnosti,
2. unaprjeđenje gospodarenja poljoprivrednim zemljištem što podrazumijeva: grupisanje zemljišta poljoprivrednih gazdinstava u veće i pravilnije čestice, izgradnju prateće infrastrukture (saobraćajnice te hidrotehnički hidromelioracijski i agromelioracijski zahvati oko uređenja zemljišta),
3. zaštita poljoprivrednog zemljišta od neracionalnog korištenja, infekcije, kontaminacije, degradacije i destrukcije,
4. zaštita zemljišta od erozije,
5. utvrđivanje namjene i pogodnosti korištenja poljoprivrednih zemljišta (jako strme oranice pretvoriti u pašnjake ili pošumiti) odnosno promijeniti način korištenja ovih zemljišta,
6. uspostavljanje sistema kontrole plodnosti tla,
7. donošenje programa uređenja poljoprivrednog zemljišta (odvodnjavanje, navodnjavanje, komasacije i dr.)
8. uvođenje zemljišnog monitoringa odnosno praćenja stanja i promjena na zemljištu i u zemljištu.
9. ostale mjere.

Ove mjere, detaljnije će se razraditi Zakonom o poljoprivrednom zemljištu.

Program aktivnosti potrebnih za unaprjeđenje gospodarenja poljoprivrednim zemljištem iz stava 2. tač. 2., 7. i 8. ovog člana, na prijedlog federalnog ministra poljoprivrede, federalnog ministra pravde, federalnog ministra prostornog uređenja, [direktora Federalnog zavoda za agropedologiju](#) i direktora federalne geodetske uprave, donosi Vlada Federacije.

4. Mjere novčanih podrški u poljoprivredi

Član 28.

Mjere novčanih podrški u poljoprivredi su poticajna sredstava iz Budžeta Federacije koja imaju za cilj podršku poljoprivrednoj proizvodnji i razvoju sela.

Mjere podrški u poljoprivredi provode se u skladu sa Strategijom poljoprivrede i ovim zakonom, do iznosa planiranih sredstava budžetom za te namjene za određenu fiskalnu godinu.

Izbor prioriteta za novčanu podršku korisnicima prava - poljoprivrednim gazdinstvima, novčani iznosi za pojedine vrste podsticaja i uslovi koje moraju ispunjavati poljoprivredna gazdinstva da bi ostvarila podsticaj, utvrđuju se Zakonom o novčanim podrškama u poljoprivredi Federacije odnosno zakonima o novčanim podrškama u kantonima.

III. KORISNICI PRAVA - KLIJENTI

Član 29.

Korisnici novčanih sredstava i drugih oblika podrške u poljoprivredi odnosno **klijenti** (u daljem tekstu: *korisnici–klijenti*) mogu biti pravna lica sa sjedištem u Federaciji i fizička lica koja imaju prebivalište u Federaciji, a koja su registrovana za poljoprivrednu proizvodnju i upisana kao poljoprivredni proizvođači u registar poljoprivrednih gazdinstava i registar klijenata, pod uslovom da proizvode za tržište ili daju usluge na tržištu i koja ispunjavaju i druge uslove koje propisuje federalni ministar poljoprivrede posebnim propisima, a u skladu sa Zakonom o novčanoj podršci u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji («Službene novine Federacije BiH» broj: 28/04).

Korisnici-klijenti, ostvaruju novčana sredstva na osnovu podnesenog zahtjeva i ista su dužni namjenski upotrebljavati.

Namjenska upotreba novčanih sredstava detaljnije će se razraditi se u zakonima o novčanoj podršci Federacije i kantona.

Korisnik-klijent je dužan vratiti novčana sredstva dobivena na osnovu netačnih podataka i/ili ako dobivena sredstva nenamjenski utroši, a zajedno sa zateznom kamatom u visini koja je zakonom propisana u roku od 30 dana od dana donošenja rješenja kojim poljoprivredni inspektor naređuje korisniku prava povrat sredstava.

U slučaju iz stava 4. ovog člana, korisnik može podnijeti novi zahtjev za stjecanje prava iz stava 1. ovog člana po isteku dvije godine računajući od dana povrata novčanih sredstava uključivši zakonske zatezne kamate u cjelini, a na osnovu rješenja kojim je poljoprivredni inspektor naredio korisniku prava povrat sredstava.

Korisnici–klijenti moraju čuvati dokumentaciju na osnovu koje su ostvarili novčana sredstva pet godina računajući od dana dobivanja sredstava.

Federalno ministarstvo poljoprivrede u saradnji sa kantonalnim ministarstvima nadležnim za poslove poljoprivrede, vodi registar korisnika prava na novčane podrške u Federaciji (registar klijenata).

Sve podatke upisane u registar klijenata u Federaciji, Federalno ministarstvo poljoprivrede je dužno dostaviti nadležnom organu na nivou Bosne i Hercegovine radi upisa u Centralni registar klijenata.

Član 30.

Organizaciona jedinica za podrške

U cilju osiguranja postepenog prilagođavanja sistema plaćanja sa sistemom EU, uspostaviti će se posebna organizaciona jedinica za podrške u sastavu Federalnog ministarstva poljoprivrede koja će operativno provoditi mjere tržišne i strukturne politike i plaćanje novčanih podrški.

Ova jedinica će harmonizirati svoj rad i aktivno surađivati sa Upravom za harmonizaciju Bosne i Hercegovine odnosno odgovarajućom Agencijom za poljoprivredna tržišta, ruralni razvoj i plaćanja u BiH, kada se ista formira u skladu sa državnim Zakonom o poljoprivredi, prehrani i ruralnom razvoju.

Federalni ministar poljoprivrede detaljnije propisuje sastav, organizaciju i zadatke organizacione jedinice iz stava 1. ovog člana.

IV. PORODIČNO POLJOPRIVREDNO GAZDINSTVO

Član 31.

Porodično poljoprivredno gazdinstvo definisano članom 3. ovog zakona je osnovni oblik organizovanja u poljoprivredi.

U zavisnosti od svoje ekonomske snage porodično poljoprivredno gazdinstvo može biti:

- a) komercijalno porodično poljoprivredno gazdinstvo,
- b) nekomercijalno porodično poljoprivredno gazdinstvo.

Porodična poljoprivredna gazdinstva imaju pravo na novčane podrške pod uslovom da su upisana u registar poljoprivrednih gazdinstava.

Član 32.

Komercijalna porodična poljoprivredna gazdinstva sa aspekta korištenja prava na novčane podrške, razvrstavaju se u ciljne grupe prema slijedećim kriterijima:

1. korištena poljoprivredna površina,
2. [polna i dobna struktura radno aktivnih u poljoprivredi](#) (vlasništvo i upravljanje jednog ili više članova odnosno zaposlenost članova domaćinstva na gazdinstvu);
3. vrsta poljoprivredne proizvodnje;
4. opremljenost kapitalnim sredstvima;
5. vrijednost godišnje prodaje poljoprivrednih proizvoda;
6. dohodak gazdinstva.

Detaljniju razradu kriterija iz stava 1. ovog člana i klasifikaciju porodičnih poljoprivrednih gazdinstava donosi federalni ministar poljoprivrede posebnim propisom.

V. POLJOPRIVREDNIK

Član 33.

Poljoprivredniku definisanom u članu 3. ovog zakona, poljoprivredna djelatnost može biti jedino-glavno ili dopunsko zanimanje.

Poljoprivrednik, koji proizvodi za tržište ili daje usluge na tržištu, ima pravo na novčane podrške.

U cilju ostvarenja svojih prava na novčane podrške, koje su određene Zakonom o novčanim podrškama u poljoprivrednoj proizvodnji, kao i ostvarenja prava, u skladu sa odredbama ovog zakona, poljoprivrednik treba biti upisan u registar poljoprivrednih gazdinstava i upisan u registar klijenata te ispuniti i druge uslove u skladu sa odredbama ovog zakona, nakon čega mu se izdaje iskaznica nositelja poljoprivrednog gazdinstva odnosno poljoprivrednika.

Izgled i sadržaj iskaznice nositelja poljoprivrednog gazdinstva odnosno poljoprivrednika iz stava 3. ovog člana, propisuje federalni ministar poljoprivrede posebnim propisom.

Član 34.

Poljoprivrednik ima pravo na penzijsko i zdravstveno osiguranje u skladu sa Zakonom o penzijskom i invalidskom osiguranju („Službene novine Federacije BiH“ br. 29/98 i 49/00) i Zakonom o zdravstvenom osiguranju („Službene novine Federacije BiH“ br. 30/97 i 7/02).

Ukoliko ispunjava uslove propisane zakonskim propisima iz stava 1. ovog člana, poljoprivrednik je dužan obavezno osigurati sebe i članove porodičnog domaćinstva.

U slučajevima kada nisu obuhvaćeni obaveznim penzijskim i invalidskim osiguranjem, poljoprivrednici mogu sebi i članovima svoje porodice, dobrovoljnim osiguranjem, osigurati prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja, pod uslovima i obimu utvrđenim zakonskim propisima koji regulišu ovu oblast.

VI. INSTITUCIONALNA PODRŠKA

Član 35.

Upravne organizacije za pružanje usluga u poljoprivredi

Institucionalna podrška obuhvata djelovanje organa državne, federalne i kantonalne uprave, jedinica lokalne samouprave, te različitih oblika stručnog i interesnog povezivanja poljoprivrednih gazdinstava u oblasti poljoprivrede.

Upravne organizacije - zavodi i agencije za pružanje usluga u poljoprivredi obavljaju stručne i upravne poslove koji se odnose na poljoprivredno-savjetodavnu službu, uzgojno-selekcijski i reprodukcijski rad u stočarstvu, sjemenarstvo i rasadničarstvo, zaštitu bilja, vinogradarstvo i vinarstvo, voćarstvo, povrćarstvo, poljoprivredno zemljište i poljoprivrednu mehanizaciju, poljoprivredno knjigovodstvo i drugo.

Upravne organizacije iz stava 2. ovog osnivaju Vlada Federacije i vlade kantona, posebnim zakonom.

Član 36.

Agronomska komora

Radi očuvanja, unapređenja i zaštite interesa poljoprivredne profesije, diplomirani inženjeri poljoprivrede/agronomije udružuju u se u Agronomsku komoru Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: agronomska *komora*).

Agronomska komora je samostalna profesionalna organizacija kojom rukovodi predsjednik komore, kojeg imenuje skupština komore

Agronomska komora obavlja slijedeće poslove:

- osigurava uslove za zadovoljenje stručnih potreba poljoprivrednih stručnjaka;
- organizira usaglašen nastup poljoprivrednih stručnjaka prema organima vlasti, institucijama i organizacijama u oblasti poljoprivrede;
- planira, prati i organizuje stručno usavršavanje diplomiranih inženjera poljoprivrede/agronoma ;
- pruža stručnu podršku u pripremi propisa u oblasti poljoprivrede;
- saraduje u postupku oblikovanja programa studijskog obrazovanja i stručnog usavršavanja;

- daje mišljenje Federalnom ministarstvu poljoprivrede u postupku registracije fizičkih i pravnih lica za obavljanje poslova privatne poljoprivredno-savjetodavne službe;
- učestvuje u radu Federalnog vijeće za poljoprivredu i ruralna područja i Vijeće za istraživanja u poljoprivredi i seoskom području;
- obavlja i druge poslove utvrđene Statutom.

Član 37.

Statutom agronomske komore u skladu sa zakonskim propisima, bliže se uređuje organizacija, djelokrug rada, upravljanje i financiranje, članstvo u komori, kao i druga pitanja od značaja za rad komore.

Saglasnost na Statut agronomske komore, daje Federalno ministarstvo poljoprivrede.

Član 38.

Poljoprivredna savjetodavna služba

Osnovna zadaća poljoprivredno-savjetodavne službe je tehnološko-tehničko unaprjeđenje porodičnih poljoprivrednih gazdinstava i pružanje stručne pomoći poljoprivrednicima radi povećanja dobiti od poljoprivredne djelatnosti i dodatnih djelatnosti na gazdinstvima,

Poljoprivredna savjetodavna djelatnost se obavlja kao javna i privatna poljoprivredna savjetodavna služba.

Do donošenja posebnog Zakona o poljoprivrednim savjetodavnim službama, javnu poljoprivrednu savjetodavnu službu koordinirat će Federalno ministarstvo poljoprivrede, **a obavljati federalni zavodi za poljoprivredu, kantonalne poljoprivredne savjetodavne službe, kantonalni zavodi za poljoprivredu i nadležne općinske službe.**

Javna poljoprivredna savjetodavna služba finansira se iz Budžeta Federacije, budžeta kantona i budžeta općina. Način finansiranja privatne poljoprivredne savjetodavne službe, do donošenja posebnog zakona, odredit će se propisom koji donosi federalni ministar poljoprivrede.

Privatnu poljoprivredno-savjetodavnu službu mogu obavljati fizička i pravna lica koje ispunjavaju uslove koje propisuje federalni ministar poljoprivrede i uz prethodno pribavljeno mišljenje Agronomske komore.

Pravna i fizička lica koja ispunjavaju **uslove iz stava 5.** ovog člana, upisuju se u registar privatnih poljoprivrednih stručnih službi koje vodi Federalno ministarstvo poljoprivrede.

Uputstvo o uslovima, načinu upisa, vođenju i brisanju podataka iz registara privatnih poljoprivrednih stručnih službi, donosi federalni ministar poljoprivrede.

Poljoprivredna savjetodavna djelatnost obuhvata:

1. davanje stručnih poljoprivrednih savjeta za konvencionalnu i organsku proizvodnju,
2. pružanje stručne pomoći poljoprivrednim gazdinstvima u realizaciji novčanih podrški u poljoprivredi,
3. prikaz novih tehnologija i tehnika,
4. primjenu znanstvenih dostignuća u praksi,
5. izradu programa gospodarskog korištenja zemljišta,

6. osposobljavanje za vođenje knjigovodstva i izradu kalkulacija proizvodnje na porodičnim poljoprivrednim gazdinstvima,
7. očuvanje ekološke ravnoteže,
8. unaprjeđenje seoskog turizma i dodatnih djelatnosti na gazdinstvu,
9. pomoć u osnivanju različitih oblika udruživanja poljoprivrednika,
10. usmjeravanje u razvoju sela i cjelokupnog ruralnog područja i drugo.

Član 39.

Federalno ministarstvo poljoprivrede, a u skladu sa odredbama člana 38.stav 3. ovog zakona, vrši slijedeće poslove:

- predlaže i provodi politiku u oblasti poljoprivrednih savjetodavnih službi,
- izrađuje poljoprivrednu savjetodavnu strategiju za Federaciju,
- koordinira rad službi i prati stanje u ovoj oblasti,
- utvrđuje i planira godišnje savjetodavne programe i aktivnosti za Federaciju te prati njihovo provođenje i analizira učinke,
- utvrđuje i razvija savjetodavne module koji uključuju program sticanja znanja,
- koordinira i prati rad međunarodnih i domaćih organizacija koje provode projekte iz oblasti poljoprivrednih savjetodavnih službi,
- po potrebi vrši i druge poslove vezano za koordinaciju rada javnih i privatnih poljoprivrednih savjetodavnih službi.

Detaljna organizacija, zadaci i finansiranje poljoprivredne savjetodavne službe utvrdit će se posebnim zakonom.

Član 40.

Vijeće za istraživanja u poljoprivredi i ruralnom području

Za utvrđivanje poljoprivredne politike i uslova financiranja primijenjenih istraživanja u poljoprivredi, Federalno ministarstvo osniva Vijeće za istraživanja u poljoprivredi i ruralnom području (u daljem tekstu: Vijeće)

Vijeće iz stava 1. ovog člana ima 15 članova i sačinjavaju ga predstavnici:

1. Federalnog ministarstva poljoprivrede (2 člana)
2. Visokih obrazovnih institucija i naučno – stručnih zavoda (5 članova)
3. Poljoprivrednih gazdinstava (4 člana)
4. Agronomske komore (1 član)
5. Privredne komore Federacije(1 član)
6. Prerađivačke industrije (1 član)
7. Udruženje poljoprivrednika Federacije (1 član).

Federalni ministar poljoprivrede, donosi rješenje kojim se imenuje Vijeće za razdoblje od četiri (4) godine i članovima Vijeća pripada naknada za rad, a visinu naknade određuje federalni ministar poljoprivrede u skladu sa zakonskim propisima.

U postupku imenovanja Vijeća, federalni ministar poljoprivrede vodi računa o polnoj i dobnoj strukturi njegovih članova.

Novčana sredstva za rad Vijeća se obezbjeđuju iz Budžeta Federacije.

Vijeće radi i djeluje na osnovu donesenog Poslovnika o radu na koji saglasnost daje federalni ministar poljoprivrede.

Član 41.
Zaštita i predstavljanje interesa poljoprivrednih gazdinstava

Unaprjeđenje, zaštita i predstavljanje interesa poljoprivrednih gazdinstava i poljoprivrednih proizvođača, ostvaruju se u udruženjima i grupacijama koja se osnivaju u Privrednoj komori Federacije, kao i ostalim udruženjima, asocijacijama i grupacijama koje osnivaju poljoprivredni proizvođači i prerađivači na području Federacije, kantona i općina.

Član 42.
Poljoprivredni informativni centar

Poljoprivredni informativni centar je informativni sistem Federalnog ministarstva poljoprivrede koji vrši slijedeće poslove:

- 1 prikupljanje i sistematizacija podataka, informacija i propisanih evidencija iz djelokruga organa državne, federalne i kantonalne uprave, kao i jedinica lokalne samouprave, ustanova i slično, a koje su od važnosti za poljoprivredu,
- 2 prikupljanje tržišnih informacija u sektoru,
- 3 prikupljanje, obradu podataka i informacija za potrebe izvještavanja o poljoprivredi, koje ustanovljava federalni ministar poljoprivrede, odnosno nosioci poljoprivredne politike,
- 4 prikupljanje i objavljivanje općih podataka i svih vrsta informacija o poljoprivredi za javnu upotrebu i
- 5 razmjena podataka i informacija s nadležnim inostranim institucijama, ustanovama i službama u poljoprivredi.

Poslovi Poljoprivrednog informativnog centra iz stava 1. ovog člana, ne odnose se na poslove iz djelokruga Federalnog zavoda za statistiku.

Član 43.
Federalno vijeće za poljoprivredu i ruralna područja

Vlada Federacije osniva Federalno vijeće za poljoprivredu i ruralna područja, (u daljem tekstu: Vijeće za poljoprivredu), kao stručno i savjetodavno tijelo Vlade Federacije.

Vijeće za poljoprivredu ima slijedeće obaveze:

1. prati izradu i provođenje poljoprivredne strategije,
2. prati izradu i ocjenjuje zeleni izvještaj o stanju u poljoprivredi,
3. daje mišljenje na prijedloge državnih i federalnih propisa i međunarodnih sporazuma iz područja poljoprivrede.

Vijeće iz stava 1. ovog člana ima 11 članova i sačinjavaju ga predstavnici

1. Agronomske komore (2 člana),
2. Federalnog zadruženog saveza (1 član),
3. Udruženja poljoprivrednika (2 člana),
4. Visokih u obrazovnih institucija i znanstveno - stručnih ustanova i zavoda koji se bave poljoprivredom, selom i ruralnim područjem (4 člana),
5. Privredne komore Federacije (2 člana).

Članove Vijeća za poljoprivredu na prijedlog federalnog ministra poljoprivrede, imenuje Vlada Federacije, [vodeći računa o njegovoj polnoj i dobnoj strukturi Vijeća.](#)

Mandat članova Vijeća za poljoprivredu je 4 (četiri) godina.
Sredstva potrebna za rad Vijeća za poljoprivredu se obezbjeđuju u Budžetu Federacije.

VII. IZVJEŠTAVANJE U POLJOPRIVREDI I VOĐENJE REGISTARA

Član 44. Registri

Federalno ministarstvo poljoprivrede i kantonalna ministarstva nadležna za poslove poljoprivrede u skladu sa odredbama ovog zakona, ustanovljavaju i vode slijedeće registre:

1. Registar poljoprivrednih gazdinstava,
2. Registar klijenata.
3. Registar privatnih poljoprivrednih savjetodavnih službi,
4. Registar trajnih nasada (voćnjaci, vinogradi drugo)
5. **Registar proizvođača sjemena i sadnog materijala,**
6. **Registar proizvođača duhana,**
7. **Registar proizvođača životinja,**
8. **Registar proizvođača integralne proizvodnje,**
9. **Registar proizvođača organske proizvodnje,**
10. **Evidencija o podsticajnim sredstvima u poljoprivredi,**
11. **Evidencija upotrebe poljoprivrednog zemljišta,**
12. **Evidencija područja sa težim uslovima proizvodnje u poljoprivredi,**
13. **Pedološke osnove zemljišta.**

Upis u registre iz stava 1. ovog člana, obavlja na osnovu uputstava koje donosi federalni ministar poljoprivrede.

Član 45.

Osim registara navedenih u članu 44. stav 1. ovog zakona, Federalno ministarstvo poljoprivrede, odnosno upravne organizacije iz člana 35. stav 2. ovog zakona, mogu ustanoviti i voditi druge registre i evidencije ako je to predviđeno ovim zakonom ili drugim zakonima.

Osnovica za vođenje registara i evidencija, te njihovih povezivanja, je matični identifikacioni broj.

Član 46.

Upis u registar poljoprivrednih gazdinstava

Poljoprivredna gazdinstva, (privredna društva, zadruge, obrtnici i porodična poljoprivredna gazdinstava i **poljoprivrednici**) upisuju se u registre iz člana 44. stav 1. tačka 1. ovog zakona pri Federalnom ministarstvu poljoprivrede koje je dužno osigurati tehničko provođenje i funkcioniranje registara u cilju harmonizacije i integracije registara na državnom nivou.

Kantonalna ministarstvima nadležna za poslove poljoprivrede u saradnji sa općinama, prikupljaju potrebne podatke i pružaju stručnu pomoć obveznicima upisa u

registre sa područja svog kantona i iste dostavljaju Federalnom ministarstvu poljoprivrede koje izdaje rješenje o upisu odnosno rješenje kojim se odbija upis, najkasnije u roku od 15 dana od dana uredno podnesenog zahtjeva za upis.

Propis o uslovima, načinu upisa, obrascima, vođenju i brisanju podataka iz registra donosi federalni ministar poljoprivrede.

Propis iz stava 3. ovog člana mora biti usaglašen sa Odlukom o harmoniziranim registrima poljoprivrednih gazdinstava i klijenata u Bosni i Hercegovini.

Član 47.

Upis u Registar poljoprivrednih gazdinstava obavezan je za porodična poljoprivredna gazdinstava koja:

1. prodaju vlastite proizvode na tržištu,
2. podnose zahtjeve za novčane podrške i druge oblike potpore u poljoprivredi,
3. trebaju biti evidentirani u ostalim registrima iz ovog zakona.

Prodaja iz stava 1. tačka 1. ovog člana odnosi se na:

- prodaju registrovanim fizičkim i pravnim licima koja neposredno otkupljuju, proizvode za preradu ili daljnju prodaju,
- direktnu prodaju.

Član 48.

Upis u Registar poljoprivrednih gazdinstava obavezan je i za pravna lica koja su registrovana za obavljanje poljoprivredne djelatnosti pri nadležnom sudu (privredna društva, zadruge) kao i obrtnike registrovane za obavljanje poljoprivredne djelatnosti pri nadležnom organu, u slučajevima kada:

1. podnose zahtjeve za novčane podrške i druge oblike potpore u poljoprivredi,
2. trebaju biti evidentirani u ostalim registrima iz ovog zakona.

Član 49.

Registar klijenata

Klijentima, u smislu ovog zakona, smatraju se fizička i pravna lica koja žele da ostvare pravo na podrške u poljoprivredi i ruralnom razvoju na teritoriji Federacije i koja se kao takva upisuju u Registar klijenata.

Podrške u poljoprivredi mogu dobiti samo lica koja su upisana u registar klijenata.

Federalno ministarstvo poljoprivrede je dužno osigurati tehničko provođenje i funkcioniranje registra klijenata u cilju harmonizacije i integracije registra na državnom nivou.

Propis o uslovima, načinu upisa, obrascima, vođenju i brisanju podataka iz registra klijenata, donosi federalni ministar poljoprivrede.

Propis iz stava 4. ovog člana mora biti usuglašenog sa Odlukom o harmoniziranim registrima poljoprivrednih gazdinstava i klijenata u Bosni i Hercegovini.

Član 50.

Poljoprivredno knjigovodstvo

Federalno ministarstvo poljoprivrede organizuje sistem poljoprivrednih knjigovodstvenih podataka (u daljem tekstu: poljoprivredno knjigovodstvo) za potrebe praćenja promjena i nivoa poljoprivrednog dohotka poljoprivrednog gazdinstva, ocjene gospodarske uspješnosti poljoprivredne proizvodnje i analize mjera poljoprivredne politike.

Federalno ministarstvo poljoprivrede je odgovorno za organizaciju i poljoprivrednog knjigovodstva, a pružanje stručne pomoći u uspostavi poljoprivrednog knjigovodstva na porodičnim poljoprivrednim gazdinstvima, pružaju ustanove i zavodi iz člana 35. ovog zakona

Vrstu, obim i način prikupljanja knjigovodstvenih podataka, propisuje federalni ministar poljoprivrede.

Član 51.

Anketa porodičnih poljoprivrednih gazdinstava

Radi sistemskog praćenja stanja i promjena socio-ekonomskih i regionalnih obilježja porodičnih poljoprivrednih gazdinstava Federalno ministarstvo poljoprivrede, odnosno od njega ovlaštena pravna osoba provodi svake godine anketu porodičnih poljoprivrednih gazdinstava (u daljnjem tekstu: *anketa*).

Vrstu obim i metodiku prikupljanja podataka iz stava 1. propisuje federalni ministar poljoprivrede, po prethodno pribavljenom mišljenju Federalnoga zavoda za statistiku.

Član 52.

Zeleni izvještaj

Godišnji izvještaj o stanju poljoprivrede u prethodnoj kalendarskoj godini (u daljem tekstu: *zeleni izvještaj*) u saradnji sa kantonalnim ministarstvima nadležnim za poslove poljoprivrede, izrađuje Federalno ministarstvo poljoprivrede i dostavlja ga Vladi Federacije na utvrđivanje najkasnije do 15. maja tekuće godine, a Vlada Federacije ga dostavlja na prihvaćanje Parlamentu Federacije najkasnije do 30. juna tekuće godine.

Zeleni izvještaj sadrži ocjenu stanja i gospodarskog položaja poljoprivrede te prijedlog i način provođenja mjera poljoprivredne politike za sljedeći period.

Federalno ministarstvo poljoprivrede može poslove izrade Zelenog izvještaja iz stava 1. ovog člana, povjeriti stručnoj instituciji odnosno ovlaštenom pravnom licu u skladu sa propisima koje donosi federalni ministar poljoprivrede.

Zeleni izvještaj se objavljuje u »Službenim novinama Federacije BiH «.

VIII. UPRAVNI I INSPEKCIJSKI NADZOR

Član 53.

Upravni nadzor

Federalno ministarstvo poljoprivrede vrši upravni nadzor nad provođenjem ovog zakona i propisa donesenih na osnovu ovog zakona koji su ovim zakonom stavljeni u nadležnost Federacije kao i upravni nadzor nad institucijama, ustanovama i

organizacijama u obavljanju poslova određenih ovim zakonom, a koji predstavljaju vršenje javnih ovlaštenja.

U vršenju nadzora nad izvršavanjem poslova u vršenju javnih ovlaštenja, iz stava 1. ovog člana, Federalno ministarstvo poljoprivrede ostvaruju neposredan uvid i kontrolu u postupanju, vrši pregled akata i dokumentacije koje donose institucije i upravne organizacije u vršenju javnih ovlaštenja, daje instrukcije i smjernice za izvršavanje poslova i traži podatke i obavještenja o izvršavanju poslova u vršenju javnih ovlaštenja.

(u daljem tekstu : Pravilnik).

IX KAZNE NE ODREDBE

Član 61.

Novčanom kaznom u iznosu od 3.000 do 15.000 KM kazniti će se za prekršaj pravno lice – korisnik prava (poljoprivredno gazdinstvo - privredno društvo i zadruga) ako:

1. ako prilikom otkupa poljoprivrednih proizvoda, iste ne otkupi po propisanim minimalno-otkupnim cijenama (član 9. stav 4.)
2. nenamjenski koristi dobivena novčana sredstva (član 29. stav 4.)
3. u namjeri da ostvari novčana sredstva i druge oblike podrške prema odredbama ovog zakona, prilikom podnošenja zahtjeva za upis u registre poljoprivrednih gazdinstva i registar klijenata da netačne podatke, (član 44. stav 1. tač. 1. i 2.)
4. ako ne omogući provođenje nadzora poljoprivrednog inspektora na način i u rokovima određenim odredbama Zakona o inspekcijama.

Novčanom kaznom u iznosu od 500 do 2.000 KM kazniti će se i odgovorno lice u pravnom licu za prekršaj iz ovog člana.

Član 62.

Novčanom kaznom u iznosu od 1.000 do 10.000 KM kazniti će se za prekršaj pravno lice – korisnik prava (poljoprivredno gazdinstvo - privredno društvo i zadruga) ako:

1. ne čuva dokumentaciju na osnovu koje su ostvarili pravo na novčane podrške u roku koji propisan (član 29. stav 6. ovog zakona).

Novčanom kaznom u iznosu od 500 do 1.000 KM kazniti će se i odgovorno lice u pravnom licu za prekršaj iz ovog člana.

Član 63.

Novčanom kaznom u iznosu od 300. do 1.500 KM kazniti će se za prekršaj korisnik prava - fizičko lice kao nosilac porodičnog poljoprivrednog gazdinstva i obrtnik ako:

1. u namjeri da ostvari novčana sredstva i druge oblike poticaja prema odredbama ovog zakona prilikom podnošenja zahtjeva za upis u registre poljoprivrednih gazdinstva i registar klijenata da netačne podatke, (član 44. stav 1. tač. 1. i 2.)
2. nenamjenski koristi dobivena novčana sredstva, (član 29. stav 4.)
3. ne čuva isprave u skladu sa odredbama člana 29. stav 6. ovog zakona.

4. ako ne omogući provođenje nadzora poljoprivrednog inspektora na način i u rokovima određenim odredbama Zakona o inspekcijama.

Član 64.

Novčanom kaznom u iznosu od 1.000 do 10.000 KM kazniti će se za prekršaj pravno lice koje obavlja poslove privatne savjetodavne poljoprivredne službe ako:

1. neovlašteno i bez upisa u registar iz člana 39. stav 6. ovog zakona obavlja djelatnost privatne poljoprivredne savjetodavne službe,
2. ako ne omogući provođenje nadzora poljoprivrednog inspektora na način i u rokovima određenim odredbama Zakona o inspekcijama.

Novčanom kaznom u iznosu od 500 do 1.000 KM kazniti će se i odgovorno lice u pravnom licu za prekršaj iz ovog člana.

Član 65.

Novčanom kaznom u iznosu od 300 do 1.500 KM kazniti će se za prekršaj fizičko lice koje obavlja poslove privatne savjetodavne poljoprivredne službe ako:

1. neovlašteno i bez upisa u registar iz člana 39. stav 6. ovog zakona obavlja djelatnost privatne poljoprivredne savjetodavne službe,
2. ako ne omogući provođenje nadzora poljoprivrednog inspektora na način i u rokovima određenim odredbama Zakona o inspekcijama.

X. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 66.

Propise za čije donošenje je ovlaštena na osnovu ovog zakona, Vlada Federacije će donijeti najkasnije u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 67.

Propise za čije donošenje je ovlašten na osnovu ovog zakona, federalni ministar poljoprivrede, će donijeti najkasnije u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 68.

Federalni ministar poljoprivrede će donijeti rješenje o imenovanju Vijeća za istraživanja u poljoprivredi i ruralnom području na osnovu člana 40. stav 3. ovog zakona u roku od 90 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 69.

Federalno ministarstvo poljoprivrede je obavezno da uspostavi registar poljoprivrednih gazdinstava i registar klijenata na osnovu člana 44. stav 1. tač. 1. i 2. ovog zakona, najkasnije u roku od tri godine od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 70.

Vlada Federacije će osnovati Federalno vijeće za poljoprivredu i ruralna područja u skladu sa članom 43. stav 4. ovog zakona u roku od 90 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 71.

Federalno ministarstvo poljoprivrede je obavezno da organizuje sistem poljoprivrednih knjigovodstvenih podataka iz člana 50. ovog zakona kao i sprovođenje ankete na porodičnim poljoprivrednim gazdinstvima iz člana 51. ovog zakona u roku od dvije godine od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 72.

Stupanjem na snagu ovog zakona na teritoriji Federacije, ostali zakonski i podzakonski propisi koji su se primjenjivali u oblasti poljoprivrede u Federaciji, a koji su u suprotnosti sa odredbama ovog zakona, moraju se uskladiti, najkasnije u roku od jedne godine, računajući od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Do završetka postupka usklađivanja, u slučaju različitih rješenja predviđenih u drugim propisima iz oblasti poljoprivrede, primjenjivat će se odredbe ovog zakona.

Član 73.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u »Službenim novinama Federacije BiH«.

Dodatak I. Spisak poljoprivrednih proizvoda

Poglavlje carinske tarife Prema Zakonu o Carinskoj tarifi	NAZIV
POGLAVLJE 1	ŽIVE ŽIVOTINJE
POGLAVLJE 2	MESO I DRUGI JESTIVI KLAONIČNI PROIZVODI
POGLAVLJE 3	RIBE LJUSKAVCI, MEKUŠCI I OSTALI VODENI BESKRALJEŽNJACI
POGLAVLJE 4	MLIJEKO I MLIJEČNI PROIZVODI; JAJA PERADI I PTIČIJA JAJA; PRIRODNI MED, JESTIVI PROIZVODI ŽIVOTINJSKOG PORIJEKLA, KOJI NISU SPOMENUTI NITI UKLJUČENI NA DRUGOM MJESTU
POGLAVLJE 5 05.04	PROIZVODI ŽIVOTINJSKOG PORIJEKLA, KOJI NISU SPOMENUTI NITI UKLJUČENI NA DRUGOM MJESTU Životinjska crijeva, mjevuri i želuci (osim ribljih) cijeli ili u komadima, svježi, rashlađeni, smrznuti, soljeni, u slamuri, sušeni ili dimljeni
POGLAVLJE 6	ŽIVO DRVEĆE I DRUGE BILJKE; LUKOVICE, KORIJENJE I SL. , REZANO CVIJEĆE I UKRASNO LIŠĆE
POGLAVLJE 7	JESTIVO POVRĆE, KORIJENJE I GOMOLJI
POGLAVLJE 8	JESTIVO VOĆE I ORAŠASTI PLODOVI; KORE AGRUMA, DINJA I LUBENICA
POGLAVLJE 9	KAVA, ČAJ, MATE-ČAJ, ZAČINI
POGLAVLJE 10	ŽITARICE
POGLAVLJE 11	PROIZVODI MLINSKE INDUSTRIJE; SLAD; SKROB; INULIN; PŠENIČNI GLUTEN
POGLAVLJE 12	ULJANO SJEMENJE I PLODOVI; RAZNO ZRNJE, SJEMENJE I PLODOVI; INDUSTRIJSKO LJEKOVITO BILJE; SLAMA I GLOMAZNA STOČNA HRANA (KRMIVA)
POGLAVLJE 13 1302.20	ŠELAK, GUME, SMOLE I OSTALI BILJNI SOKOVI I EKSTRAKTI Pektinske tvari, pektinati i pektati
POGLAVLJE 15 15.01 15.02 15.03 15.04 15.07 15.08 1509 15.10 15.12 15.13 15.14 ex 15.15	MASTI I ULJA ŽIVOTINJSKOG I BILJNOG PORIJEKLA, TE PROIZVODI NJIHOVA RAZLAGANJA; PRERAĐENE JESTIVE MASTI; ŽIVOTINJSKI I BILJNI VOSKOVI Svinjska mast (uključujući salo) i mast peradi Masti od goveda, ovaca ili koza Stearin od svinjske masti, ulje od svinjske masti, oleostearin, oleo-ulje i ulje od loja, neemulgirani, nemiješani ili na drugi način pripremljeni Masti i ulja i njihove frakcije, od riba ili morskih sisavaca, rafinirani ili nerafinirani, ali hemijski nemodificirani Sojino ulje i njegove frakcije, rafinirani ili nerafinirani, ali hemijski nemodificirani Ulje od kikirikija i njegove frakcije, rafinirani ili nerafinirani, ali hemijski nemodificirani Maslinovo ulje (dobiveno mehaničkim postupkom) i njegove frakcije, rafinirani ili nerafinirani, ali hemijski ne modificirani Maslinova ulja ostala, dobivena solventnom ekstrakcijom i njihove frakcije, rafinirana ili nerafinirana, ali hemijski nemodificirana, uključujući mješavine tih ulja ili frakcija s uljima Ulje od sjemena suncokreta, šafranike i pamuka i njegove frakcije, rafinirani ili nerafinirani, ali hemijski nemodificirani Ulje od kokosovog oraha (kopre), palmine jezgre, (koštice) ili «babassu» ulje i njihove frakcije, rafinirane ili nerafinirane, ali hemijski nemodificirane Ulje od repice ili ulje od ogrštice i njihove frakcije, rafinirane ili nerafinirane, ali hemijski nemodificirane Ostale biljne masti i ulja, nehlapivi (uključujući jojoba ulje) i njihove frakcije, rafinirani ili nerafinirani, ali hemijski nemodificirani/osim oznake 1515.60- ulje jojobe i njegove

15.16	frakcije Mast i ulja životinjskog i biljnog porijekla i njihove frakcije, djelomično ili potpuno hidrogenizirani, estreficirani, re-estricirani ili elaidizirani, bez obzira jesu li rafinirani ili nerafinirani, ali dalje nepripremljenim
15.17	Margarin, jestive mješavine ili preparati masti ili ulja životinjskog ili biljnog porijekla ili od frakcija različitih masti ili ulja iz ovog poglavlja, osim jestivih masti ili ulja i njihovih frakcija iz tar.broja 15.16
15.18	Životinjske ili biljne masti i ulja i njihove frakcije, kuhani, oksidirani, dehidrirani, sumporni, puhani, polimerizirani zagrijavanjem u vakuumu ili inertnom plinu ili drugačije hemijski modificirani; nejestive mješavine i preparati od životinjskih i biljnih masti i ulja ili frakcija različitih masti ili ulja iz ovog poglavlja
15.22	Degras; ostaci dobiveni pri preradi masnih tvari i voskova životinjskog ili biljnog porijekla
POGLAVLJE 16	PRERAĐEVINE OD MESA, RIBA, LJUSKAVACA, MEKUŠACA ILI DRUGIH VODENIH BESKRALJEŽNJAKA
POGLAVLJE 17	ŠEĆER I PROIZVODI OD ŠEĆERA
17.01	Šećer od šećerne trske i šećerne repe i hemijski čista saharoza u krutom stanju
17.02	Ostali šećeri, uključujući hemijski čistu laktozu, maltozu, glukozu i fruktozu u krutom stanju; šećerni sirupi bez dodatih tvari za aromatizaciju ili za bojenje; umjetni med i mješavine umjetnog i prirodnog meda, karamel
17.03	Melase dobivene pri ekstrakciji ili rafiniranju šećera
POGLAVLJE 18	KAKAO I PROIZVODI OD KAKAA
18.01	Kakao u zrnu, cijeli ili lomljeni, sirovi ili prženi
18.02	Ljuske, kore, opne i ostali otpaci od kakaa
POGLAVLJE 20	PROIZVODI OD POVRĆA, VOĆA, ORAŠASTIH PLODOVA I OSTALIH DIJELOVA BILJAKA
POGLAVLJE 22	PIĆA, ALKOHOLI I OCAT
22.04	Vino od svježeg grožđa, uključujući pojačana vina; mošt od grožđa
22.06	Ostala fermentirana pića (npr. Jabukovača, kruškovača, medovina)
22.07	Nedenaturirani etilni alkohol alkoholne jakosti 80 % volumena ili jači; etilni alkohol i ostali alkoholi, denaturirani, bilo koje jednakosti
22.08	Nedenaturirani etilni alkohol jakosti manje od 80 % volumena, rakije, likeri i ostala alkoholna pića
2208.20	Alkoholna pića dobivena destilacijom vina, kljuka ili komine od grožđa
22.09	Ocat i nadomjestci octa dobiveni od octene kiseline
POGLAVLJE 23	OSTACI I OTPACI PREHRAMBENE INDUSTRIJE, PRIPREMLJENA ŽIVOTINJSKA HRANA
POGLAVLJE 24	DUHAN I PRERAĐENI NADOMJESCI DUHANA
24.01	Duhan sirovi ili neprerađeni; duhanski otpaci
POGLAVLJE 45	PLUTO I PROIZVODI OD PLUTA
45.01	Pluto prirodno, sirovo ili jednostavno pripremljeno; otpaci od pluta: pluto drobljeno, granulirano ili mljeveno
POGLAVLJE 53	OSTALA BILJNA TEKSTILNA VLAKNA; PAPIRNA PREĐA I TKANINE OD PAPIRNE PREĐE
53.01	Lan, sirovi ili prerađeni neprerađen, kučina i laneni otpaci (uključujući i otpatke pređe i raščupane tekstilne materijale)
53.02	Konoplja, sirova ili prerađivana ali nepredena; kučina i otpaci od konoplje (uključujući otpatke pređe i raščupane tekstilne materijale)

O B R A Z L O Ž E N J E

USTAVNI OSNOV

Ustavna osnovica za donošenje ovog Zakona sadržan je u odredbi tačke c.) Amandmana VIII na Ustav Federacije Bosne i Hercegovine, prema kojoj je u isključivoj nadležnosti Federacije utvrđivanje ekonomske politike, uključujući planiranje i obnovu, te politika korištenja zemljišta na federalnom nivou.

RAZLOZI ZA DONOŠENJE

- U Federacije BiH je danas u oblasti poljoprivrede, ribarstva i veterinarstva na snazi veći broj zakona i veliki broj podzakonskih propisa, koji čine pravni okvir za djelovanje.

- Pored toga, utjecaj na poljoprivrednu djelatnost imaju i osnovni zakoni, koji direktno ili indirektno uređuju cjelokupnost društvenog i privrednog ustroja poljoprivrede (Ustav, Zakon o privrednim društvima, Zakon o vanjskoj trgovini, Carinski zakon, Zakon o trgovini, Zakon o zadrugama itd.). kao i veći broj Odluka koje su donesene na razini države odnosno donesene odluke i ostali podzakonski propisi u Federaciji BiH.

- Prema područjima poljoprivredno zakonodavstvo obrađuje pitanja

(1) zemljišta, (2) biljne proizvodnje, (3) stočarstva, (4) veterinarstva, (5) ribarstva.

- Neki od zakona vezano za navedena područja su već doneseni, a određeni su u pripremi (Zakon o novčanim podrškama u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji, Zakon o slatkovodnom ribarstvu; Zakon o sjemenu i sadnom materijalu dok su u pripremi novi Zakon o stočarstvu i novi Zakon o poljoprivrednom zemljištu

- Opredjeljenje BiH za pridruživanje Evropskoj Uniji podrazumijeva i obavezu prilagođavanja naših zakona, sistemu i legislativi unije.

- U tom smislu, očito je, da nedostaje opšti zakon «Lex generalis», kojim bi se zakonodavno regulisalo sveukupno područje poljoprivrede, uključujući postojeće zakonodavstvo, ali i brojna područja koja još direktno nisu zakonski uređena.

- Zakon o poljoprivredi je krovni poljoprivredni zakon kojim se funkcionalno određuje šta je potrebno u poljoprivredi na način da se objedine i definišu osnovni sadržaji u području poljoprivrede.

- Imajući u vidu činjenicu da je resor agrara u nadležnosti više Ministarstava, institucija, ustanova i sl. potrebno je što hitnije donijeti ovaj Zakon. Osim toga određeni broj državnih, federalnih i veliki broj kantonalnih zakonskih i podzakonskih propisa, kao i općinskih odluka, reguliše oblast poljoprivrede, ribarstva i veterinarstva. Tim prije postoji opravdana pretpostavka da nije osigurano harmonizirano i usaglašeno postupanje u oblasti poljoprivrede.

Radi navedenog nužno je donijeti sistemski propis odnosno opći krovni zakon kojim bi se na jedinstven način regulisala sva najvažnija pitanja iz agrara, a posebno, definisali ciljevi i mjere poljoprivredne politike.

Kao podloga za pripremu ovog zakona, korišten je Zakon o poljoprivredi R Hrvatske. Međutim, u saradnji ostalim ministarstvima, kantonima, institucijama, udruženjima i ustanovama nadležnim za područje agrara, izvršili smo prilagođavanja i potrebne izmjene uvažavajući ustavne nadležnosti Federacije i kantona kao i ostale značajne činjenice i specifičnosti.

Prema našim saznanjima, skoro sve zemlje iz okruženja, i Entitet RS, su već pripremile i usvojile ovaj zakon.

Moraju se imati u vidu i naponi naše zemlje za ulazak u EU i pridruženje WTO-u te je nužno hitno usklađivanje poljoprivrednog zakonodavstva BiH, sa propisima i legislativom EU (Bijela knjiga) .

Primjeri poljoprivrednog zakonodavstva drugih zemalja i EU

Brojni primjeri poljoprivrednog zakonodavstva drugih zemalja pokazuju da se u većini radi o legislativi koja se odnosi na mjere poljoprivredne politike, bilo tržišne ili strukturne politike, te njihove finansijske, institucionalne i druge logistike.

Veliki je broj posebnih zakona koji pokrivaju različita područja, pri čemu posebno mislimo na oblast vodoprivrede, veterinarstva, šumarstva, okoliša prerade i industrije i sl., a sve je to povezano sa poljoprivredom.

Posebni dio zakonodavstva je Zakon o hrani odnosno sigurnosti i kvalitetu hrane, te o nadzoru zdravlja životinja i biljaka odnosno prehrambenih proizvoda.

Našoj zemlji je najbliže zakonodavstvo susjednih zemalja kao i zemalja istočne i srednje Evrope, koji rješavaju slične probleme, ali i tu postoje velike specifičnosti i različitosti koje se posebno u našem slučaju ogledaju u uistinu posebnom i specifičnom državnom uređenju naše zemlje.

Prilikom pripreme ovog zakona bezbroj puta smo nailazili na «pitanje sukoba nadležnosti» kako u odnosu na ovlasti države BiH tako i vezano za ustavne nadležnosti federalnih jedinica – kantona. Mišljenja smo da bi posao pripreme ovog zakona bio mnogo jednostavniji, a sigurno efikasniji da se ovaj zakon mogao donijeti na nivou države. Međutim, aktivnosti vezano za donošenje državnog Zakona o poljoprivredi predugo traju, tako da smo odlučili da ponovo u pralamentarnu proceduru «vratimo» federalni propis koji je u ranijem periodu povučen nakon intervencije OHR-a i EU.

S obzirom na namjere i pripreme BiH za ulazak u WTO i u budućnosti u EU, nužno je potrebna prilagodba našeg poljoprivrednog zakonodavstva (postojećeg i budućeg) zakonodavstvu navedenih ekonomskih grupacija, posebno Evropskoj uniji i propisima iz «Bijele knjige».

Rimski ugovor koji je utemeljio Evropsku zajednicu naznačio je središnje mjesto poljoprivrede u toj Zapadnoevropskoj integraciji.

Zajedničko tržište za poljoprivredne proizvode praćeno je ustanovljenjem zajedničke agrarne politike, koja se sastojala od tržišne i strukturne politike.

Tržišna politika preovladavala je u zajedničkoj agrarnoj politici (ZAP), dok je strukturna politika ostala više na brizi država-članica.

Uz zakonodavstvo koje se odnosi na upravljanje tržištem i na strukturnu politiku, u EU zakonske se odredbe odnose i na drugo mnoštvo posebnih programa širokog obima. To su prije svega programi irigacije, pošumljavanja, regionalni programi posticanja poljoprivrede slabije razvijenih područja i sl. Posebno se to odnosi na ekonomsku i socijalnu koheziju ciljeva Zajednice za smanjenje razlika između regija, na potpore područjima manje povoljnim za poljoprivredu, područjima u opasnosti od depopulacije i slično. Sve veću pažnju privlače pitanja zaštite okoliša odnosno potreba integrisanja brige za okoliš u agrarnu politiku Zajednice.

Polazeći od navedenog, pri izradi prednacrtu ovog Zakona, uvažene su osnovne odrednice legislative EU, posebno u dijelu koji se odnosi na mjere tržišno-cjenovne politike i mjere strukturne politike..

U zakonu su neposredno navedeni ciljevi poljoprivredne politike dok se u mjerama uvažavaju temeljni propisi Evropske unije.

OBRAZLOŽENJE POJEDINIH PRAVNIH RJEŠENJA

UVODNI DIO

Zakon o poljoprivredi je krovni poljoprivredni zakon (*Lex generalis*), kojim se funkcionalno određuje šta je potrebno u poljoprivredi.

Njime se formalno pravno objedinjuju i definišu osnovni sadržaji u području poljoprivrede, koji su nužno potrebni za provođenje ciljeva i mjera poljoprivredne politike.

Kao opšti poljoprivredni zakon, prvi put se javlja u poljoprivrednog legislativi kod nas. Zadaća mu je da definiše osnovne pojmove, koji se odnose na poljoprivredu, te da odredi bitne sadržaje i dijelove agrarne politike, kao i institucije u poljoprivredi.

Sastoji se od ukupno **73** člana koji su konstituisani kroz deset poglavlja.

Velikim dijelom je usklađen sa pripremljenim tekstom državnog Zakona o poljoprivredi, preradi i ruralnom razvoju (isti još nije usvojen). Harmoniziran je i sa odredbama Zakona o poljoprivredi RS. Poglavlje registri poljoprivrednih gazdinstava i registri klijenata je usklađen sa Odlukom o registrima poljoprivrednih gazdinstava i klijenata koja je donesena na državnom nivou.

I OPŠTE ODREDBE (čl. 1.- 3.)

CILJEVI ZAKONA

Ciljevi ovog zakona su da:

Utvrđi okvir za institucionalne strukture, nadležnosti, odgovornosti, linije izvještavanja, propise, mehanizme koordinacije, procese konsultacija, prava, obaveze i provođenje mjera na svim nivoima vlasti u Federaciji koje su uključene u razvoj sektora poljoprivrede.

Utvrđi okvir i mehanizme za jačanje konkurentnosti i kvalitete poljoprivredno - prehrambenih proizvoda, te primjenu standarda koji su potrebni za ostvarivanje dinamičnijeg razvoja u sektoru poljoprivrede.

Utvrđi okvir i mehanizme koji su potrebni za pripremu pridruživanja Evropskoj uniji (u daljem tekstu: EU) i ispuni sve obaveze određene međunarodnim sporazumima u vezi sa sektorom poljoprivrede, prerade i ruralnog razvoja koje su u nadležnosti Federacije.

Prije svega, pored definisanja pojma poljoprivrede, poljoprivrednih proizvoda, poljoprivrednog gazdinstva, namjera je odrediti i status poljoprivrednika, kao nositelja domaćinstva u poljoprivrednom gazdinstvu, jer nema jedinstvene definicije poljoprivrednog proizvođača u našoj poljoprivrednoj praksi.

Budući da se radi o općem ili krovnom zakonu, oćenito se mogu navesti brojni ciljevi za donošenje istog.

Jedan od ciljeva jeste određenje agrarne strukture koja obuhvaća proizvodne jedinice u poljoprivredi prema određenim kriterijima. Ti se kriteriji odnose na vlasništvo odnosno upotrebu poljoprivrednih resursa te na upravljačke, tehnološke i kapitalne zahtjeve i značajnosti poljoprivredne proizvodnje.

Konkretno u poljoprivredi Federacije, agrarna struktura obuhvaća:

- proizvođačke jedinice, obuhvaćene zakonskim oblicima poslovnog

- organizovanja (privredno društvo, obrt i zadruga) i
- porodična poljoprivredna gazdinstva koja do sada nisu zakonski bila uređena.

Cilj ovog zakona nadalje je, da se ozakoni porodično poljoprivredno gazdinstvo. Iz razloga što ovo pitanje nije zakonski regulisano, nailazimo na velike probleme u provođenju bitnih mjera poticajne i druge poljoprivredne politike.

Jedan od ciljeva ovog zakona je i definisanje nadležnosti, prava i obaveza institucija i ustanova u poljoprivredi i stvaranje mogućnosti da se postojećim ustanovama povjere stručni poslovi ali i mogućnosti osnivanja novih ustanova uredbom Vlade Federacije. Značajna novina je i osnivanje dva Vijeća kao stručna i savjetodavna tijela Federalnog ministarstva poljoprivrede odnosno Vlade Federacije.

Zadnji ali i ne manje bitan cilj, zakona jest omogućiti uspostavljanje sistema praćenja i izvještavanja u poljoprivredi što će svakako biti osigurano uspostavom Poljoprivrednog informacionog centra kao i poljoprivrednog knjigovodstva, zatim uspostava registara i upisnika i evidencija potrebnih za provođenje mjera poljoprivredne politike.

Posebno mjesto u zakonu, a veliki značaj u praksi će svakako imati priprema igodišnjeg izvještaja o stanju poljoprivrede (ZELENI IZVJEŠTAJ) koji resorno ministarstvo podnosi Vladi odnosno Parlamentu F BiH na prihvatanje, a potom javno objavljivanje.

U sklopu općih odredbi u članu 3. se navode definicije potrebne za kasnija određenja pojedinih članova – odnosno daje se značenje pojedinih izraza.

To su definicije *poljoprivrede*, kao privredne djelatnosti, zatim *poljoprivrednog gazdinstva*, *poljoprivrednog proizvođača* i dr. Postojeće poljoprivredno zakonodavstvo u Federaciji, ne definiše precizno poljoprivredu. Čak i međunarodni dokumenti (npr. Rimski ugovor o utemeljenju evropske zajednice) posebno ne definišu ovu privrednu djelatnost izravno, već preko pojma *poljoprivredni proizvodi*. Tako je i definicija *poljoprivrede* u ovom zakonu povezana sa definicijom *poljoprivrednih proizvoda*. Objašnjenje pojma *poljoprivrede* je potrebno jer se tačno određuje djelatnost koja je u nekim dokumentima nejasna, jer se ponekad npr. uključuje ribarstvo ili prehrambena industrija, a i zbog toga što je sukladno tome u kasnijim članovima povezana s drugim definicijama, kao što je *poljoprivredno gazdinstvo odnosno porodično poljoprivredno gazdinstvo i poljoprivrednik*.

U definiciju ***poljoprivrednih proizvoda*** uključeni su i proizvodi biljnog i stočnog porijekla koji se mogu upotrijebiti u svježem, polupreradenom ili finalnom obliku kao konačan proizvod ili proizvod za dalju preradu i proizvodnju.

Definicijom *poljoprivrednog gazdinstva* pokušalo se obuhvatiti činjenično stanje proizvodnih jedinica koje su definisane kao organizacijske i poslovne i to : (1) one uređene postojećim zakonima (privredna društva i obrt i zadruga) i (2) one koje nisu zakonski uređene, a čine najznačajniji dio agrarne sturkture tj. *porodična poljoprivredna gazdinstva*.

Poljoprivrednik je definisan kao fizičko lice koje proizvodi biljne i stočarske proizvode na poljoprivrednom gazdinstvu te obavlja i druge poslove vezano za poljoprivrednu proizvodnju bez obzira na stepen specijalizacije poljoprivrednog gazdinstva na kojem radi ali treba posjedovati potrebna znanja i vještine o poljoprivredi.

Pored navedenih određeni su i ostali pojmovi koji su potrebni u ovom zakonu. (poljoprivredni otpad, ruralni razvoj, organski proizvod i sl.)

II CILJEVI I MJERE POLJOPRIVREDNE POLITIKE (čl. od 4.do 28.)

U drugom poglavlju određeni su ciljevi i mjere poljoprivredne politike.

Član 4. - Ciljevi poljoprivredne politike

U ovom članu navode se ciljevi poljoprivredne politike koje ubuduće trebaju da budu glavne odrednice u agraru. Ciljevi izražavaju nastojanja da se poveća proizvodnost u poljoprivredi uz gospodarski uspješnu upotrebu proizvodnih resursa čime bi se obezbijedile dovoljne količine kvalitetnih poljoprivrednih proizvoda po prihvatljivim cijenama uz uslov stabilnog tržišta te omogućavanje zadovoljavajućeg životnog standarda poljoprivrednika.

Prvenstveni cilj prema člana 4. zakona, jest obezbjeđenje stanovništva u što većoj mjeri domaćim poljoprivrednim proizvodima i jer se tako osigurava prehrambena sigurnost stanovnika Federacije BiH.

U ciljeve je uključena i potreba za očuvanje prirodnih resursa, zaštita okoliša odnosno seoskih područja što je cilj većini savremenih preokupacija agrarne i ruralne politike većine razvijenih zemalja.

Član 5.- Srednjoročna strategija razvoja poljoprivrednog sektora

U ovom članu je predviđeno da se poljoprivredna politika u Federaciji BiH treba provoditi prema federalnoj strategiji za poljoprivredu, koja će u sebi sadržavati kratkoročne i srednjoročne ciljeve, mjere, vremenski slijed, te planove kojim se određuju nosioci i rokovi ostvarenja tih ciljeva, očekivane rezultate, Radi se o izrazito značajnom dokumentu, koji usvaja Parlament Federacije BiH za period od najviše pet godina, jer je to praksa većine zapadnih evropskih zemalja.

Predmetnu Strategiju će pripremati Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva pomoću ekspertne komisije i uz stalnu saradnju sa kantonalnim ministarstvima nadležnim za poslove poljoprivrede, a radi utvrđivanja osnovnih elemenata za izradu Strategije.

Predviđeno je da nakon javne stručne rasprave, Strategiju razmatra Vlada Federacije BiH i dostavlja istu Parlamentu na usvajanje.

Član 6. - Mjere poljoprivredne politike

Mjere poljoprivredne politike osmišljavaju se u skladu sa postavljenim i dogovorenim ciljevima i u vezi s tim primjerno ciljevima, koji su navedeni u članu 4. ovog zakona.

Dakle, ovdje su određene skupine mjera poljoprivredne politike prema području djelovanja.

Prema ustaljenoj praksi zapadnih zemalja, poljoprivredna politika dijeli se u dvije osnovne skupine mjera i to: tržišno-cjenovne i mjere strukturne politike u poljoprivredi, kojima se djeluje da tržište poljoprivrednih proizvoda i njegovu organizaciju, te na agrarnu strukturu tj. strukturu poljoprivrede kojoj se po pravilu pridodaje i seoski prostor (primjer zajedničke agrarne politike EU).

Uz navedeno posebno se izdvajaju mjere zemljišne politike, kao mjere pospješivanja gospodarenja tim bitnim poljoprivrednim resursom.

Treba istaći, da državne ekonomske mjere koja se npr. odnose na politiku finansiranja i kreditiranja, odnosno oporezivanja, a imaju svoj odraz u poljoprivredi, ovdje nisu posebno navedene.

Međutim, veoma je važno mjere poljoprivredne politike uskladiti sa naprijed navedenim.

U ovom zakonu su određene 4 vrste mjera koje se dijele s obzirom na područja djelovanja.

Član 7. - mjere tržišno-cjenovne politike

U postojećoj legislativi cjenovna i trgovinska politika uređena je sa nekoliko propisa. Stoga je namjena ovog dijela zakona da se na jednom mjestu načelno urede agrarno-političke mjere, odnosno mjere tržišno-cjenovne politike koje se odnose na ovo područje. Prije svega mora se imati u vidu, da se tržišno-cjenovnom politikom utiče na stabilnost domaćeg tržišta poljoprivrednih proizvoda uz istovremeno jačanje konkurentnosti poljoprivrede, ali se mora posvetiti pažnja i provođenju obaveza vezano za međunarodne trgovinske sporazume i pripremu Bosne i Hercegovine za ulazak u Svjetsku trgovinsku organizaciju (WTO).

Član 8. – Tržišni red

U skladu sa Rimskim ugovorom iz 1958. godine, u zemljama Evropske unije, načini djelovanja zajedničke poljoprivredne politike, zapisani su u posebnim propisima tzv. **tržišnim redovima**.

Tržni red je zajedničko ime za uredbe, pravilnike i mjere kojima se utječe na ponudu i potražnju za pojedinim grupama poljoprivredno-prehrambenih proizvoda. Zapravo, oni su zakonska podloga poljoprivredne politike.

Tržni red podrazumijeva kombinaciju raznih zaštitnih instrumenata usmjerenih uređenju cjenovnog nivoa poljoprivrednih proizvoda, te stabilnosti dohotka poljoprivrednih proizvođača.

Tržnim redovima podupire se proizvodnja i prodaja različitih proizvoda, određuje obim i vrsta zaliha, a prije svega provode se mjere trgovinske politike. Oni su instrumenti provedbe tržišno-cjenovne politike.

U prvom razdoblju djelovanja zajedničke poljoprivredne politike u Evropskoj uniji, tržni redovi su bili jedini instrument njezine provedbe.

Tržnim redovima uređuje se cjelokupna poljoprivredna proizvodnja na prostoru neke države za pojedine grupe proizvoda. Utvrđuje se za pojedine grupe poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda. Npr: žita, mesa, mlijeka, voća, povrća i sl.

Uvođenjem tržnog reda npr: za krompir, pšenicu i slične proizvode, izbjegli bi se veći poremećaji na domaćem tržištu proizvoda za koji se uvodi tržišni red, osigurao bi se stabilan dohodak i povećao životni standard proizvođačima i prerađivačima tog proizvoda.

Uvođenjem tržnog reda uticalo bi se i na povećanje preglednosti i transparentnosti tržišta, odnosno smanjila bi se prevlast trgovaca u odnosu na proizvođače i potrošače, te povećala fiskalna disciplina.

Tržišne redove donosi Vlada na prijedlog federalnog ministra poljoprivrede uz saglasnost Federalnog ministarstva trgovine, a u skladu sa poljoprivrednom Strategijom. Dakle, Vladi je ostavljena mogućnost da posebnom uredbom može uvesti tržišne redove za određene grupe proizvoda i za njih uredila tržište primjenom propisanih mjera tržišno-cjenovne politike.

Član 9. i 10. – propisane cijene

Relativno visoka vanjsko-trgovinska zaštita sa posebnim uvoznim pristojbama domaće je cijene poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda povisila, umjesto da ih je "smirila". Za poljoprivredno tržište karakteristična je poprilična sezonska i ciklička cjenovna nestabilnost, koja je nepopularna i kod poljoprivrednih proizvođača i kod prerađivača i potrošača. Dakle, stabiliziranje tržišta poljoprivrednih proizvoda jasan je cilj

poljoprivredne politike, pri čemu se cjenovna kretanja pokušavaju i žele svesti na razumne granice.

Jedna od mjera tržišno-cjenovne politike kojom se to nastoji postići, jeste utvrđivanje propisanih cijena.

Propisane cijene, odnosno "politički" utvrđene cijene izražavaju željeni dohodovni nivo (**ciljne cijene**) ili određuju minimalni dohodovni nivo (**garantovane cijene**) ili minimalnu otkupnu cijenu (**minimalne – otkupne cijene**).

Propisane cijene se određuju u skladu sa poljoprivrednom Strategijom i iste propisuje Vlada Federacije BiH na osnovu usaglašenog prijedloga federalnog ministra poljoprivrede i federalnog ministra trgovine, najkasnije do 31.marta tekuće godine.

Uvozna prag-cijena je najniži nivo cijena na granici određenih poljoprivredno-prehrambenih proizvoda uvoznog porijekla kojim se obezbjeđuje da stabilnost domaćeg tržišta ne bude ugrožena uvozom tih proizvoda po cijenama nižim od prag cijene

Propisane cijene iz člana 9. ovog zakona, određuju se u skladu sa poljoprivrednom strategijom.

Garantovane i minimalne - otkupne cijene, propisuje Vlada Federacije na osnovu usuglašenog prijedloga federalnog ministra poljoprivrede i federalnog ministra trgovine, najkasnije do 31.03. tekuće godine.

Vlada Federacije na prijedlog federalnog ministra poljoprivrede priprema prijedlog kojim se utvrđuje uvođenje uvoznih prag-cijena.

Prijedlog iz stava 3. ovog člana dostavlja se nadležnom ministarstvu za poslove poljoprivrede Bosne i Hercegovine. Bosne i Hercegovine.

Čl. 11.,12., 13. i 14. – mjere intervencije na tržištu

S namjerom da se spriječe veći poremećaji u ponudi poljoprivrednih proizvoda i potražnji za njima, te radi stabilizovanja cijena poljoprivrednih proizvoda, poduzimaju se mjere intervencije na domaćem tržištu, koje se provode samo u izuzetnim slučajevima.

Ove mjere se mogu uvesti po prijedlog federalnog ministra poljoprivrede i uz mišljenje federalnog ministra trgovine u skladu sa tržišnim redovima iz člana 8. ovog zakona i iste može donijeti samo Vlada Federacije BiH. U realizaciji ovih mjera treba učestvovati Federalna direkcija za robne rezerve,

Ove mjere podrazumijevaju **interventnu kupovinu i prodaju po garantovanim cijenama** na način da se od poljoprivrednika otkupe svi ponuđeni poljoprivredni proizvodi za koje je utvrđena garantovana cijena.

Na taj način se ostvaruje umjetna potražnja i tako sprječava da otkupna cijena određenog proizvoda padne ispod nivoa garantovane cijene.

Ovaj intervencijski mehanizam može djelovati u suprotnom smjeru, jer ako se tržišne cijene dignu na nivo ciljne cijene, onda se otkupljeni proizvodi mogu vratiti na tržište.

Tako se stvara veća ponuda, koja dovodi do toga, da se cijena prije ili kasnije vrati u okviru željenog cjenovnog područja između ciljne i zagarantovane cijene.

Za razliku od interventne kupovine kod **mjera povlačenja poljoprivrednih proizvoda sa domaćeg tržišta** bitno je da se otkupljeni proizvodi kasnije ne pojavljuju na domaćem ili ino-tržištu u jednakom obliku.

Ovdje se radi o raznim oblicima mjera, prije svega se može pristupiti uništavanju proizvoda (neke vrste voća i povrća), kao i preradi u neprehrambene svrhe (npr: destilacija vina).

Podrška skladištenju poljoprivrednih proizvoda također je jedna od mjera kojoj je cilj održavanje ravnoteže u ponudi i potražnji određenih poljoprivrednih proizvoda na

domaćem tržištu, odnosno održavanje cijena poljoprivrednih proizvoda, na način da se subvencionira dio troškova skladištenja.

Član 15. - mjere poticanja prodaje i potrošnje

Na ekonomsku uspješnost poljoprivrede kao cjeline utječu i posredni oblici podrški poljoprivredi. Tu između ostalog, spadaju i ***mjere podsticanja prodaje i potrošnje***, putem akcija i podrški investicijama u projekte kao što su unaprjeđenje domaće proizvodnje, poboljšanje kvaliteta poljoprivrednih proizvoda, priprema proizvoda za vanjsko tržište (u smislu promotivnih usluga i marketinga, promotivne akcije vezane uz kvalitet proizvoda, s ciljem izgradnje nacionalne oznake za proizvode koji se tradicionalno proizvode u BiH), te podrške potrošnji poljoprivrednih proizvoda.

Inače ovaj oblik mjera je izuzet iz obveza smanjenja koja su predviđena po pravilima Svjetske trgovinske organizacije. Ove mjere se razvrstavaju u tzv. "Zelenu korpu". Nužnost je buduće poljoprivredne politike Bosne i Hercegovine, odnosno Federacije da započne s jačom primjenom navedenih mjera, jer one imaju vrlo male negativne i iskrivljujuće učinke za proizvodnju i trgovinu.

Član 16. – Trgovinske mjere

Vlada Federacije BiH je nadležna da na prijedlog federalnog ministra poljoprivrede može utvrditi način i kriterije raspodjele carinskih kvota za poljoprivredno-prehrambene proizvode za slijedeću godinu.

Ovim se prije svega željelo uticati na utvrđivanje carinskih kvota i promjenu carina u skladu sa međunarodno preuzetim obavezama. U vezi s tim, predviđeno je da Vlada Federacije BiH u skladu sa sklopljenim dvostranim i višestranim trgovinskim sporazumima Bosne i Hercegovine sa drugim državama može predlagati Ministarstvu spoljne trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine trgovinske mjere, radi uravnoteženja tržišta poljoprivrednih proizvoda. Istovremeno Vlada Federacije BiH Vijeću ministara BiH predložiti i zaštitne mjere prilikom uvoza i izvoza poljoprivrednih proizvoda u skladu sa međunarodno prihvaćenim obavezama Bosne i Hercegovine i Federacije.

Dakle, svjesni činjenice, da zbog ustavnog ustrojstva entitetska ministarstva nadležna za poljoprivredu nisu u mogućnosti bitnije uticati na spoljnu trgovinu i ekonomske odnose, namjera nam je bila da konstituisanjem ove odredbe obezbjeđuje veći uticaj Vlade Federacije BiH na kriterije raspodjele carinskih kvota, koji će veoma brzo biti na nivou BiH, kao i na zaštitne mjere u poljoprivrednoj proizvodnji koje donosi Vijeće ministara BiH.

Mjere strukturne politike

Član 17.

Mjere strukturne politike, za razliku od tržišno-cjenovnih mjera, čini skup mjera kojima se može mijenjati agrarna struktura, bolje rečito su mjere kojima se poboljšava ekonomska struktura poljoprivrede.

Ekonomska struktura poljoprivrede, višedimenzionalna je i uključuje *ekonomsku koncentraciju*, kao što je npr: klasifikacija poljoprivrednih gazdinstava prema broju i veličini, nivou specijalizacije i dr., te *društveno-gospodarska* svojstva radne snage, pri čemu se misli na starosnu strukturu (dob), zatim stepen obrazovanja, ali i veličinu dohotka ostvarenog od nepoljoprivrednih djelatnosti.

Ovim mjerama je obuhvaćena i *unutrašnja organizacija resursa*, kao što je vlasništvo, način finansiranja, međusektorska povezanost, zakonska ograničenja upotrebe poljoprivrednih resursa i sl.

Mjerama strukturne politike utiče se na promjenu agrarne strukture sa krajnjim ciljem povećanja gospodarske uspješnosti poljoprivredne proizvodnje, ali i osiguranja primjernog dohotka i životnog standarda poljoprivrednika na seoskom području, te skladan razvoj poljoprivrednih regija i seoskih područja.

U zapadnim zemljama strukturna politika postaje sve zastupljeniji dio ukupne poljoprivredne politike, posebno u smislu dohodovne podrške poljoprivrednicima.

Pod mjerama strukturne politike podrazumijevaju se različite vrste podrški kao što su :
Podrške:

- područjima s težim uslovima gospodarenja u poljoprivredi,
- razvoju poljoprivrede koja ne zagađuje prirodni okoliš i osigurava očuvanje biološke raznovrsnosti,
- investicijama u poljoprivredna gazdinstva,
- stručnom osposobljavanju za rad u poljoprivredi,
- ulasku mladih u poljoprivredu,
- razvoju poljoprivrede i određenih poljoprivrednih grana u pojedinim agroekološkim regijama
- dodatnim (dopunske) aktivnostima na poljoprivrednim gazdinstvima
- podrška organizovanju poljoprivrednika
- druge mjere za unapređenje poljoprivrede i zaštitu usjeva.

Član 18. podrška područjima s težim uslovima privređivanja

U ovom članu se predlaže da se posebnim propisima urede, odnosno definiraju kriteriji *područja s težim uslovima gospodarenja u poljoprivredi*. Svrha je ovog prijedloga da se ustanovi koja poljoprivredna gazdinstva imaju pravo na novčanu nadoknadu, da bi se održala poljoprivreda u uslovima nepovoljnim za gospodarenje i time osiguralo nivo dohotka i životnog standarda poljoprivrednika tih područja, te posljedično poboljšao gospodarski položaj i smanjila depopulacija.

Navode se dva područja koja su, prema dosadašnjim istraživanjima, očito u nepovoljnom gospodarskom položaju u odnosu na prosječne zemaljske proizvodno-gospodarske uslove..

U zakon se dakle uvode brdsko-planinska područja (jer nadmorska visina bitno utiče na poljoprivrednu proizvodnju) i područja nepovoljnih hidroloških i pedoloških obilježja.

Primjeri iz EU pokazuju znatnu zastupljenost regionalnih mjera preko "nadoknađujuće pripomoći" za *manje povoljna područja*. Broj i veličina područja određenih kao manje povoljna stalno se povećava i kreće se oko 56% ukupne poljoprivredne površine Unije.

Propis kojim bi se utvrdila predmetna područja donosi Vlada F BiH na prijedlog federalnog ministra poljoprivrede.

Član 19. – podrška za razvoj poljoprivrede koja ne zagađuje prirodni okoliš

U zapadnim evropskim zemljama uvode se strogo nadzirane mjere zaštite okoliša, posebno od sredine 1980-tih u sklopu Zajedničke poljoprivredne politike (CAP). Na nivou EU, osim tehničkih pravila kao što je zabrana upotrebe određenih agrohemikalija, uvedene su u novije doba brojne mjere. Opšta zakonska osnovica omogućena je zakonom pod nazivom *Single European Act* (čl.130R) iz 1986. Na osnovu tog Zakona donosi se više mjera, npr. *Dušična naredba* (1991) s ciljem smanjenja onečišćenja voda, zatim *Odredba o organskoj poljoprivredi* (1991) i druge, uključivši i Uredbu kojom se uvodi posebna novčana pomoć u područjima osjetljivim u pogledu ugrožavanja okoliša. MacSharry reformom iz 1992. dalje se provodi i povećava program zaštite okoliša, odnosno potpore poljoprivrednoj praksi koja je "*prijateljski naklonjena okolišu*" itd.

Slijedom takve prakse, i predloženi Zakon u ovome članu uređuje navedenu problematiku, odnosno zaštitu prirodnih i poljoprivrednih resursa i hidroloških sistema, zaštitu za okoliš ugroženih područja ali i očuvanje biološke raznovrsnosti ekoloških sistema, odnosno stvaranje biotopske rezerve. Namjera je da se u tom pogledu očuvanja prirodnog okoliša zakonodavstvom više ostvaruje novčanim potporama, nego kaznenim odredbama, jer se to na primjeru drugih zemalja (EU) pokazalo djelotvornije i upravno-financijski povoljnije.

Član 20. podrška investicijama u poljoprivredna gazdinstva,

Podrške investicijama u poljoprivredna gazdinstva pripadaju u klasične mjere strukturne politike. U EU ova vrsta podrški nije namijenjena povećanju obima proizvodnje, nego za kvalitetno poboljšanje proizvodnje i prilagođenju potrebama tržišta, smanjenju troškova energije, poboljšanju uzgojnih uslova i zdravstvene zaštite životinja, poboljšanju životnih i radnih uslova poljoprivrednog stanovništva, te očuvanju okoliša. Strukturna politika EU poznaje ovu vrstu podrški već neko vrijeme, a njezin je cilj prije svega brža predaja gospodarstva mlađim generacijama, te s tim povećanje inovativnosti i tehnološke osposobljenosti proizvođača.

U skladu sa ovim članom Zakona, poljoprivrednici mogu izabrati između različitih oblika podrški (za programe poboljšanja kvaliteta poljoprivrednih proizvoda, dopunske djelatnosti na obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima, izgradnju i obnovu stajskih objekata i drugih gospodarskih objekata u skladu sa propisanim ekološkim standardima, a u svrhu očuvanja i poboljšanja okoliša), kojima je cilj prije svega povećanje obima, odnosno koncentracije proizvodnje na poljoprivrednim gazdinstvima.

Podrške investicijama u poljoprivredna gazdinstva uvode se radi povećanja tehničko-tehnološkog nivoa i konkurentnosti proizvodnje, snižavanja proizvodnih troškova i poboljšanja kvaliteta poljoprivredno-prehrambenih proizvoda i namijenjene su za:

- izgradnju sistema za navodnjavanje,
- podizanje višegodišnjih zasada u voćarstvu i vinogradarstvu,
- uređenje zemljišta i okrupnjavanje posjeda,
- izgradnju i opremanje u stočarskoj proizvodnji,
- nabavku mehanizacije i opreme u poljoprivredi,
- izgradnja novih te rekonstrukciju i opremanje postojećih ribnjaka,
- ulaganja u proizvodnju, pripremu, čuvanje i plasman poljoprivrednih proizvoda (oprema, građevinski objekti i drugo),
- unapređenje organske i integralne proizvodnje,
- druge namjene određene zakonom.

Član 21. podrška stručnom osposobljavanju za rad u poljoprivredi,

Stručno obrazovanje poljoprivrednika i profesionalizacija poljoprivrede jedna je od osnovnih pretpostavki bržem i kvalitetnijem razvoju poljoprivrede, porodičnih poljoprivrednih gazdinstava i sveukupnog razvoja ruralne zajednice. Obrazovna struktura poljoprivrednika u FBiH, posebno na porodičnim poljoprivrednim gazdinstvima, mnogo je nepovoljnija od istovrsne strukture drugih kategorija aktivnog stanovništva.

Istraživanja u svijetu, skrenula su pažnju na širenje inicijative u kojima se lokalni ljudski resursi, odnosno njihova inicijativnost, obrazovanje i slično drže ključnim za unapređenje socijalnog i ekonomskog blagostanja seoskih područja.

U predloženom članu Zakona predviđa se podrška za *stručno osposobljavanje za rad u poljoprivredi*, radi doškoloavanja i stručnog osposobljavanja poljoprivrednika, kako za proizvodno preusmjeravanje poljoprivrednika u skladu sa tehnološko-tehničkim

spoznajama u poljoprivredi (primjer stručno osposobljavanje za “novu” proizvodnju), tako i za sticanje i učvršćivanje osnova znanja iz područja ekonomije, marketinga i slično, prijeko potrebnih za djelotvornije organizaciju i poslovanje gazdinstva. Stručno osposobljavanje i doškolovavanje poljoprivrednika (korisnika podrški), obavljalo bi se prema pripremljenim programima stručnjaka (poljoprivredno savjetodavna služba, poljoprivredne škole i fakulteti, naučni instituti) kroz kurseve, radionice i slično, te u sklopu postojećeg školskog sistema.

Član 22. podrška ulasku mladih u poljoprivredu,

Uz prethodne podrške i ovim se oblikom potpore *ulasku mladih u poljoprivredu* nastoji pridonijeti revitalizaciji poljoprivredne radne snage na porodičnim poljoprivrednim gazdinstvima. Ove bi podrške omogućila lakšu smjenu naraštaja i osigurala kontinuitet porodične poljoprivrede. Svrha je predloženog člana da omogući pravo na podršku mladim poljoprivrednicima koji preuzimaju gazdinstvo radi moguće isplate zakonskim nasljednicima (braći, sestrama), da se gazdinstvo ne bi dijelilo: potom da omoguće postupnu sukcesiju (odnosno djelimičan otkup gazdinstva od roditelja, radi zasnivanja vlastitog gazdinstva) ili mladima koji misle osnovati gazdinstvo. Također se može dati podrška i ostarjelim poljoprivrednicima radi prepuštanja imanja.

U Zapadnoevropskim zemljama radi održanja gospodarstva (farme) kao jedinstvene proizvodne jedinice postoje različiti “koncepti” prijenosa imanja na nasljednika. U Danskoj nasljednik kupuje zemljište od roditelja po 20 posto nižoj cijeni od cijene na tržištu; u Francuskoj dijete koje preuzima imanje mora isplatiti sunasljednike, u Irskoj nasljednik dobiva imanje besplatno, ali često u zamjenu za doživotno uzdržavanje roditelja, u Nizozemskoj je također učestala praksa da nasljednik kupuje zemljište od roditelja po cijeni koja je i do 50% niža od vrijednosti na tržištu i sl.

Dakle karajnje je vrijeme da i mi u našem zakonodavstvu izvršimo potrebne korekcije te da mladim novčane podrške ukoliko ostaju da rade na poljoprivrednom imanju.

Član 23. podrška razvoju poljoprivrede u pojedinim agroekološkim regijama,

Jedan od ključnih razloga koje treba uzeti u obzir u postavljanju (i provođenju) poljoprivredne politike jest činjenica da poljoprivredu obilježava posebna priroda aktivnosti, koja proizilazi iz njenog društvenog sastava ali i strukturnih i prirodnih, odnosno agroekoloških razlika između različitih poljoprivrednih regija, područja odnosno kantona.

Radi toga, a uvažavajući činjenicu da je Federacija skup 10 kantona, potrebno je što skorije odrediti poljoprivredne proizvodnje koje su najznačajnije za određena područja – kantone a vodeći računa o uslovima i odgovarajućoj proizvodnoj konkurentnosti. Moraju se izvršiti potrebne analize, pripremiti lista poljoprivrednih proizvoda koji imaju proizvodnu konkurentnost u pojedinim kantonima ali i na tržištu Federacije i BiH odnosno potrebno je markirati i podsticati poljoprivredne grane koje u određenom području mogu dati najveće rezultate.

Radi toga, a prilikom pripreme i donošenja Poljoprivredne strategije, posebnu pažnju treba posvetiti ovom pitanju i u saradnji sa kantonima treba odrediti što će se proizvoditi i novčano podsticati iz federalnog budžeta (ako je od interesa za Federaciju) ali i iz kantonalnog budžeta ako je interes za tu proizvodnju isključivo za tu regiju.

Dakle, treba odrediti konkurentne prednosti pojedinih kantona-regija u proizvodnji pojedinih poljoprivrednih proizvoda.

O naprijed navedenom moraju se uraditi analize i bilo bi dobro donijeti kriterije.

Član 24. podrška dopunskim aktivnostima na poljoprivrednim gazdinstvima.

Ovim članom se definišu podrške dodatnim aktivnostima na poljoprivrednim gazdinstvima. Tu se prije svega misli na podsticanje seoskog turizma i eko-seoskog turizma. Zatim potrebno je dati podrške za preradu primarnih poljoprivrednih proizvoda u proizvode veće dodate vrijednosti, te osigurati direktna prodaja poljoprivrednih proizvoda. Mora se posvetiti pažnja i drugim aktivnostima kojima se može ostvariti dodatni dohodak na poljoprivrednom gazdinstvu.

Član 25. i 26.

Sve mjere strukturne politike imaju prije svega za cilj osigurati primjeren životni standard poljoprivrednog stanovništva. Stoga se te mjere provode direktnom i indirektnom podrškom dohotku poljoprivrednih gazdinstva.

Kantoni i jedinice lokalne samouprave mogu propisati dodatne mjere strukturne politike za određeno područje, a u skladu sa provedbenim dijelom poljoprivredne strategije i kantonalnim strategijama za razvoj poljoprivrede. Ove novčane podrške obezbjeđuju se u budžetu kantona i budžetu jedinica lokalne samouprave.

Iz sporazuma Urugvajskog kruga pregovora i uslova WTO proizilazi postupno uklanjanje cjenovne podrške i ostalih poticaja povezanih s proizvodnjom poljoprivrednih proizvoda. Dakle pokušava se osigurati prijelaz na direktnu dohodovnu podršku.

Direktnom podrškom (*nadoknađujuća plaćanja*) povećava se djelotvornost resursa u poljoprivredi, jer se proizvodne odluke donose na osnovu stvarnih ekonomskih vrijednosti i društvenih troškova (tj. *prema tržišnim cijenama*).

Pod ovom podrškom podrazumijeva se potpuna ili djelimična novčana naknada za ukidanje ili smanjenje drugih podrški koje poljoprivredna gazdinstva ostvaruju u sklopu mjera tržišno-cjenovne politike.

Između ostalog, direktna plaćanja mogu se usmjeriti na mala gazdinstva, na gospodarski slabe poljoprivrednike, koji od postojeće cjenovne podrške nemaju puno koristi. U tom pogledu poljoprivredna strukturna politika ima znatne odlike državne socijalne politike.

Svje mjere poljoprivredne politike pa tako i mjere strukturne politike, zajedno s iznosima i izvorima novčanih sredstava za njihovo ostvarenje, detaljnije će se razraditi Federalnoj poljoprivrednoj strategiji i Zakonu o novčanim podrškama u Federaciji BiH.

Član 27. Mjere zemljišne politike

Upotreba, zaštita te raspolaganje poljoprivrednim zemljištem uređeno je federalnim *Zakonom o poljoprivrednom zemljištu*, a mjerodavno pravo za raspolaganje poljoprivrednim zemljištem u vlasništvu fizičkih i drugih pravnih lica uređeno je *Zakonom o vlasništvu* i drugim stvarnim pravima. Pored toga Zakonom o koncesijama određeni su uslovi i nadležni organi za davanje poljoprivrednog zemljišta na koncesiju.

Ovaj zakon definiše devet mjera zemljišne politike i to:

- dodjelu prava korištenja (koncesija i zakup) i prodaja poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države,
- unaprjeđenje gospodarenja poljoprivrednim zemljištem,
- zaštitu poljoprivrednog zemljišta od neracionalnog korištenja, infekcije, kontaminacije, degradacije i destrukcije,
- zaštitu zemljišta od erozije,

- utvrđivanje namjene i pogodnosti korištenja poljoprivrednih zemljišta (jako strme oranice pretvoriti u pašnjake ili pošumiti) odnosno promijeniti način korištenja ovih zemljišta,
- uspostavljanje sistema kontrole plodnosti tla,
- donošenje programa uređenja poljoprivrednog zemljišta (odvodnjavanje, navodnjavanje, komasacije i dr.)
- uvođenje zemljišnog monitoringa odnosno praćenja stanja i promjena na zemljištu i u zemljištu.
- Ostale mjere

Dakle, mjere zemljišne politike, primjereno iskustvima zapadnih zemalja s razvijenim zemljišnim zakonodavstvom, razvrstane su u nekoliko skupina, a neke od njih nisu razrađene ili dovoljno razrađene u postojećem zemljišnom zakonodavstvu. To se odnosi na konsolidaciju poljoprivrednog zemljišta, u smislu boljeg uređenja zemljišnih čestica u poljoprivrednom gospodarstvu kao i unapređenje gospodarenja poljoprivrednim zemljištem.

U svakom slučaju ova se pitanja trebaju još detaljnije razraditi i možda bi trebalo razmotriti mogućnost da se izvrše izmjene i dopune trenutno važećeg federalnog zakona o poljoprivrednom zemljištu a sve u cilju njegovog usklađivanja sa propisima koji su doneseni u posljednjih pet- šest godina, a direktno ili indirektno su u vezi sa zakonom o poljoprivrednom zemljištu.

Član 28. Mjere novčanih podrški u poljoprivredi

Mjere novčanih podrški u poljoprivredi su poticajna sredstava iz Budžeta Federacije koja imaju za cilj podršku poljoprivrednoj proizvodnji i razvoju sela.

Mjere podrški u poljoprivredi provode se u skladu sa Strategijom poljoprivrede i ovim zakonom, do iznosa planiranih sredstava budžetom za te namjene za određenu fiskalnu godinu. Izbor prioriteta za novčanu podršku korisnicima prava - poljoprivrednim gazdinstvima, novčani iznosi za pojedine vrste podsticaja i uslovi koje moraju ispunjavati poljoprivredna gazdinstva da bi ostvarila podsticaj, i sl. utvrđuju se Zakonom o novčanim podrškama u poljoprivredi Federacije odnosno zakonima o novčanim podrškama u kantonima

III KORISNICI PRAVA - KLIJENTI

Član 29.

Korisnici novčanih sredstava i drugih oblika podrške u poljoprivredi odnosno **klijenti** (u daljem tekstu: *korisnici prava*) mogu biti pravna lica sa sjedištem u Federaciji i fizička lica koja imaju prebivalište u Federaciji, a koja su registrovana za poljoprivrednu proizvodnju i upisana kao poljoprivredni proizvođači u registar poljoprivrednih gazdinstava, pod uslovom da proizvode za tržište ili daju usluge na tržištu i koja ispunjavaju i druge uslove koje propisuje federalni ministar poljoprivrede posebnim propisima, a u skladu sa Zakonom o novčanoj podršci u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji («Službene novine Federacije BiH» broj: 28/04). Korisnici prava, ostvaruju novčana sredstva na osnovu podnesenog zahtjeva i ista su dužni namjenski upotrebljavati.

Korisnik prava je dužan vratiti novčana sredstva dobivena na osnovu netočnih podataka i/ili ako dobivena sredstva nenamjenski utroši, a zajedno sa zateznom kamatom u visini koja je zakonom propisana u roku od 30 dana od dana donošenja rješenja kojim poljoprivredni inspektor naređuje korisniku prava povrat sredstava.

U slučaju iz stava 4. ovog člana, korisnik prava može podnijeti novi zahtjev za stjecanje prava iz stava 1. ovog člana po isteku dvije godine računajući od dana povrata novčanih sredstava uključivši zakonske zatezne kamate u cjelini, a na osnovu rješenja kojim je poljoprivredni inspektor naredio korisniku prava povrat sredstava.

Korisnici prava moraju čuvati dokumentaciju na osnovu koje su ostvarili novčana sredstva pet (5) godina od dana dobivanja sredstava.

Federalno ministarstvo poljoprivrede u suradnji sa kantonalnim ministarstvima nadležnim za poslove poljoprivrede, vodi registar korisnika prava na novčane podrške u Federaciji (registar klijenata).

Sve podatke upisane u registar klijenata u Federaciji, Federalno ministarstvo poljoprivrede je dužno dostaviti nadležnom organu na nivou BiH, radi upisa u Centralni registar klijenata.

Da bi se poljoprivrednim proizvođačima omogućila izrada dugoročnijih planova proizvodnje, te u skladu s tim osigurala stabilnost dohotka, vrlo je važno novčane podrške u poljoprivredi urediti za određeno duže razdoblje (npr: pet godina).

Ovo je veoma bitno za mjerenje učinka pojedinih mjera podrške u poljoprivredi, te je radi toga u Federaciji BiH pripremljen Zakon o novčanim podrškama u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji, kojim je određeno da se najmanje 3% Budžeta FBiH usmjerava u cilju podsticanja poljoprivredne proizvodnje.

Pored navedenog, veoma je značajno da se i u Budžetima kantona osiguraju novčana sredstva, a u cilju podsticanja poljoprivrede koja udružena sa federalnim budžetskim sredstvima mogu i trebaju biti snažan poticaj za poljoprivredni razvoj.

Član 30. Organizaciona jedinica za podrške

U Federalnom ministarstvu poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, postoji organizaciona jedinica Odsjek za novčane podrške koja je situirana u Sektoru poljoprivrede. Međutim, nužno je izvršiti potrebne organizacione izmjene.

U cilju osiguranja dosljednosti, transparentnosti i implementacije Programa novčanih podrški u poljoprivredi u Federaciji BiH, te u svrhu postepenog prilagođavanja sistema plaćanja sa sistemom EU, uspostaviti će se posebna osnovna organizaciona jedinica za podrške u sastavu Federalnog ministarstva poljoprivrede koja će operativno provoditi mjere tržišne i strukturne politike i plaćanje novčanih podrški.

U cilju razvoja pravnog okvira za uspostavljanje i razvoj institucionalnih struktura za podršku u implementaciji mjera politike i privlačenja sredstava EU i sredstava iz drugih međunarodnih fondova, ova jedinica će harmonizirati svoj rad i aktivno surađivati sa Upravom za harmonizaciju Bosne i Hercegovine odnosno odgovarajućom Agencijom za poljoprivredna tržišta, ruralni razvoj i plaćanja u BiH, kada se ista formira u skladu sa državnim Zakonom o poljoprivredi, prehrani i ruralnom razvoju.

Federalni ministar poljoprivrede detaljnije propisuje sastav, organizaciju i zadatke organizacione jedinice iz stava 1. ovog člana što se uređuje Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji FMPVŠ.

IV. PORODIČNO POLJOPRIVREDNO GAZDINSTVO

(Član 31. 32.)

Pojam **porodično poljoprivredno gazdinstvo**, premda se koristi u svakodnevnom govoru, te određenim službenim dokumentima i institucijama vlasti, nije nikada jasno definisan, određen i službeno prihvaćen. Možda treba istaći da postoji tzv. statistička definicija, koja uključuje veliku većinu gazdinstava odnosno poljoprivrednih imanja zbog

vrlo blagog kriterija, uključivši i ona marginalna, patuljasta imanja – gazdinstva okućnice, odnosno kućanstva s poljoprivrednom proizvodnjom.

U ovom zakonu se (prvi put) definiše *porodično poljoprivredno gazdinstvo*, u smislu proizvodno-gospodarskog određenja. Samo pojmovno određenje ne rješava ukupnost problematike *porodičnog poljoprivrednog gazdinstva*, kao mogućeg oblika organiziranja u poljoprivredi. Radi navedenog potrebno je definisati i odvojiti komercijalno poljoprivredno gazdinstvo od onog nekomercijalnog.

Pojmovno određenje porodičnog poljoprivrednog *gazdinstva*, prema članu 3. i 31., podrazumijeva da je “*gazdinstvo*,” organizacijski i poslovno zaokružena cijelina.

Po ekonomskoj snazi može biti komercijalno i nekomercijalno.

Budući da se za takvo “porodično poljoprivredno *gazdinstvo*,” danas ne postoji pravni okvir koji bi uređivao organizaciju i poslovanje, osim u slučajevima kad je registrirano kao privredno društvo ili obrt, potrebno je ne samo odrediti definiciju PPG u skladu sa obilježjima politike i gospodarske strukture u poljoprivredi, i metodologiji Evropske unije i FAO-a, nego i ustanoviti kriterije za definiranje PPG, kao što su: (a) upotreba poljoprivrednog zemljišta; (b) vlasništvo i upravljanje jednog ili više članova; (c) rada snaga odnosno zaposlenost članova kućanstva na gazdinstvu; (d) opremljenost kapitalnim sredstvima; (e) dohodak odnosno vrijednost godišnje prodaje poljoprivrednih proizvoda.

Ovako određen pojam “porodičnog poljoprivrednog *gazdinstva*,” po svojim kriterijima isključuje sva marginalna, patuljasta “*gazdinstva*,” odnosno okućnice, te se istodobno približava definiciji Evropske unije. Ako bi se primijenila dva kriterija EU i to da najmanje 1 aktivan član prvenstveno radi u poljoprivredi i raspolaže s više od 4,0 ha, u Federaciji BiH broj porodičnih poljoprivrednih gazdinstava bi bio izrazito mali.

Radi toga mišljenja smo da bi komercijalna porodična poljoprivredna gazdinstva trebala razvrstati u ciljne grupe - korisnike mjera poljoprivredne politike prema slijedećim kriterijima:

1. korištena poljoprivredna površina,
2. radna aktivnost u poljoprivredi,
3. vrsta poljoprivredne proizvodnje,
4. vrijednost prodaje poljoprivrednih proizvoda i
5. dohodak gazdinstva.

Detaljniju razradu kriterija iz stava 2. ovog člana i klasifikaciju seoskih gazdinstva ili porodičnih poljoprivrednih gazdinstava donosi federalni ministar poljoprivrede posebnim propisom.

V. POLJOPRIVREDNIK (čl. 33. i 34,)

U skladu sa odredbama ovog zakona, **poljoprivrednik** je fizičko lice koje na poljoprivrednom gazdinstvu proizvodi biljne i stočarske proizvode te obavlja i druge poslove vezane uz tu proizvodnju bez obzira na stepen specijalizacije poljoprivrednog gazdinstva na kojem radi i koji posjeduje znanja, iskustva i vještine o poljoprivredi.

Poljoprivredniku koji je definisan u članu 3. ovog zakona poljoprivredna djelatnost može biti jedino(glavno) ili dopunsko zanimanje. Detaljnu razradu kriterija donosi federalni ministar poljoprivrede posebnim propisom

Pojam *poljoprivrednik*, koji je uvriježen u naučnoj i stručnoj literaturi, sjedinjuje široku lepezu naziva (seljak, poljoprivredni proizvođač, zemljoradnik, ratar, stočar, i sl.) Ovi pojmovi se koriste za osobu koja proizvodi poljoprivredne proizvode te obavlja i druge poslove vezane uz tu proizvodnju bez obzira na stepen specijalizacije poljoprivrednog gazdinstva na kojem radi.

Istovremeno pojam *poljoprivrednik*, u skladu je sa pojmovima koji se koriste u državnoj i međunarodnoj statistici i komunikaciji (npr. *poljoprivredno stanovništvo, poljoprivredna proizvodnja, regija, dohodak i sl.*)

U cilju ostvarenja svojih prava na novčane podrške koje su određene Zakonom o novčanim podrškama u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji, kao i ostvarenja ostalih indirektnih podrški i prava, u skladu sa odredbama ovog zakona, poljoprivredni proizvođač-poljoprivrednik, treba biti registrovan- upisan u registar poljoprivrednih gazdinstava i upisan u registar klijenata, nakon čega ima pravo dobiti iskaznicu poljoprivrednika.

Na ovaj način se pokušalo odvojiti robnog komercijalnog poljoprivrednog proizvođača od onog fizičkog lica koje za svoje potrebe i potrebe svog porodičnog domaćinstva, proizvodi na svom imanju ili okućnici, poljoprivredne proizvode koje ne plasira na tržište. Nužno je utvrditi kriterije i napokon sistemskim propisom definisati pojam poljoprivrednika koji ima prava, ali i određene obaveze u skladu sa pozitivnim zakonskim propisima.

Detaljniju razradu kriterija iz ovog člana, donosi federalni ministar poljoprivrede posebnim propisom.

Poljoprivrednik ima pravo na penziono i zdravstveno osiguranje u skladu sa Zakonom o penzijskom i invalidskom osiguranju („Službene novine Federacije BiH“ br. 29/98 i 49/00) i Zakonom o zdravstvenom osiguranju („Službene novine Federacije BiH“ br.30/97 i 7/02).

Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju

članom 4. utvrđeno je da se .....sredstva za penzijsko i invalidsko osiguranje, osiguravaju iz doprinosa i drugih izvora.

Kada se govori o osiguranicima, citirani zakon u članu 12 utvrđuje:

Obavezno se osiguravaju zemljoradnici i članovi njihovog domaćinstva i druga lica koja se bave poljoprivrednom djelatnošću kao jedinim ili glavnim zanimanje, koji su navršili 15 godina života.

U smislu gore navedenog zakona, smatra se da je poljoprivredna djelatnost jedino ili glavno zanimanje, ako zemljoradnik prosječno od te djelatnosti ostvaruje prihod najamnije u visini prosječne mjesečne plate u Federaciji u prethodnoj godini.

Ovaj Zakon je dao i definciju domaćinstva pod kojom se podrazumijeva zajednica života, privređivanja i trošenja prihoda ostvarenih radom njihovih članova.

U članu 38. navedenog zakona je utvrđeno da se za osnovicu za „utvrđivanje penzijskog osnovica za zemljoradnike, uzima osnovica na koju je zemljoradnik osiguran.

Ukoliko ispunjava uslove propisane zakonskim propisima, a u cilju ostvarenja prava iz stava 1. ovog člana, poljoprivredni proizvođač-poljoprivrednik je dužan obavezno osigurati sebe i članove porodičnog domaćinstva.

U slučajevima kada nisu obuhvaćeni obaveznim penzijskim i invalidskim osiguranjem, poljoprivrednici mogu sebi i članovima svoje porodice, dobrovoljnim osiguranjem, osigurati prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja, pod uslovima i obimu utvrđenim zakonskim propisima koji regulišu ovu oblast.

Iz naprijed navedenog pojašnjenja se može zaključiti da su zakonski propisi koji su na snazi u Federaciji BiH, omogućili poljoprivrednicima pravo na penzijsko i zdravstveno osiguranje. Uistinu potrebno je u saradnji sa nadležnim organima analizirati predložena zakonska rješenja i pokušati iznaći rješenje za smanjenje osnovice za plaćanje obaveza iz penzijskog i zdravstvenog osiguranja (član 12. stav 2. i član 120. tačka 8. Zakona o pen. i zdr. osig.).

Znači potrebno je pokrenuti postupak za izmjene sistemskih zakona u Federaciji kojim je regulisana oblast penzijskog i zdravstvenog osiguranja.

Zakon o zdravstvenom osiguranju („Službene novine Federacije BiH“ br.30/97 i 7/02) u članu 19. stav 1. tačka 9. je kao osiguranika utvrdio osobu koja se na teritoriji Federacije bavi poljoprivredom kao jedinim ili glavnim zanimanjem, kao i osobe koje su svoje poljoprivredno zemljište dale pod zakup pod uslovom da nisu osigurane po drugoj osnovi. Nadalje citirani Zakon je u članu 86. stav 1. tačka 11. prozvao tog osiguranika koji je starješina seoskog kućanstva kao obveznika uplate doprinosa za obavezno zdravstveno osiguranje za sebe i članove svoje obitelji.

VI INSTITUCIONALNA PODRŠKA (čl. od 35. do 41.)

Član 35. – Upravne organizacije za pružanje usluga u poljoprivredi

Budući da je svrha *Zakona* da sjedni postojeću legislativu koja se odnosi na poljoprivredu, pa tako i u dijelu institucijske potpore u poljoprivredi, ovim članom se sadržajno određuje institucionalna potpora i nosioci poljoprivredne politike kao djelovanje organa federalne i kantonalne uprave, te jedinica lokalne samouprave, do ustanova, udruženja i drugih oblika stručnog i interesnog povezivanja poljoprivrednih gazdinstava u oblasti poljoprivrede.

Potreba ovakvog uopštenog određenja proizilazi iz činjenice da je ovim Zakonom nemoguće obuhvatiti sve ustanove, službe i slično, koje direktno ili indirektno podupiru ili pridonose razvoju poljoprivrede, a čija je djelatnost uređena posebnim propisima. To se posebno odnosi na upravne i stručne nadležnosti resornog ministarstva (FMPVŠ), čije je ustrojstvo i djelokrug poslova određen u *Zakonu o federalnim ministarstvima i drugim tijelima federalne uprave*, te kantonalna ministarstva nadležna za poslove poljoprivrede (10 ministarstva) koja u skladu sa Ustavom Federacije BiH dijele nadležnosti u ovoj oblasti. Pored toga federalni Zakon o udruženjima građana je omogućio osnivanje različitih udruženja u cilju interesnog povezivanja određenih lica kojima je dalje u skladu sa pozitivnim propisima ostavljena mogućnost udruživanja u Saveze, grupacije, sekcije i sl. kao i u Privrednu komoru F BiH odnosno Komoru na nivou države.

U ovom članu određene su i upravne organizacije za pružanje usluga u poljoprivredi koje su ovlaštena pravna lica koje na osnovu zakona imaju javne ovlasti, te obavljaju stručne i upravne poslove koji se odnose na poljoprivredno-savjetodavnu službu, uzgojno-seleksijski i reprodukcijski rad u stočarstvu, sjemenarstvo i rasadničarstvo, zaštitu bilja, zaštitu zdravlja i dobrobiti domaćih životinja, vinogradarstvo i vinarstvo, voćarstvo, povrćarstvo, poljoprivredno zemljište i drugo.

Propisano je da upravne organizacije iz stava 2. ovog člana osniva Vlada Federacije posebnom uredbom ili zakonom, ali je ostavljena mogućnost da ove upr.org mogu osnivati i vlade kantona.

Dakle u cilju ostvarenja boljih rezultata u oblasti poljoprivrede, mora se pružiti instiucionalna podrška. Nesporno je da se u organima uprave treba uspostaviti centralna baza podataka i organizovati služba koja će imati koordinacijsku ulogu sa kantonalnim službama i ustanovama.

Međutim stručni poslovi uzgojno-selekciskog rada moraju se povjeriti ustanovama koje su za to stručne i kadrovski osposobljene te raspolažu sa potrebnom opremom.

Trenutno u Federaciji su osnovana tri zavoda za vršenje stručnih poslova u poljoprivredi i to: Federalni agropedološki zavod, Federalni agromediteranski zavod sa sjedištem u Mostaru i Federalni zavod za poljoprivredu Butmir

Pored navednog u kantonima su osnovane ustanove tipa zavod (trenutno postoje 4 ovakva zavoda) Njihov rad na terenu je od neprocjenjive važnosti za poljoprivredu.

Čl. 36. i 37. - Agronomska komora Federacije

Mišljenja smo da u ovom krovnom zakonu za poljoprivredu treba ostaviti mogućnost osnivanja strukovne asocijacije – Agronomske komore. Ovakvo rješenje predviđeno je i u Zakonu RS, u RH je ostavljena mogućnost za osnivanje poljoprivredne komore, a slično je riješeno i u R Sloveniji.

Dakle, radi očuvanja, unapređenja i zaštite interesa poljoprivredne profesije, zadovoljavanje stručnih potreba, osiguranje uslova za organizovani nastup poljoprivrednih stručnjaka prema organima vlasti, institucijama i ustanovama u oblasti poljoprivrede i udruženjima, diplomirani inženjeri poljoprivrede/agronomije udružuju u se u Agronomsku komoru Federacije kao samostalnu profesionalnu organizaciju (u daljem tekstu: *komora*).

Statutom komore u skladu sa zakonskim propisima, bliže se uređuje organizacija, djelokrug rada, upravljanje i financiranje, članstvo u komori, kao i druga pitanja od značaja za rad komore.

Saglasnost na Statut komore, daje Federalno ministarstvo poljoprivrede.

Član 38 i 39.. - Poljoprivredno-savjetodavne službe

Osnovna zadaća poljoprivredno-savjetodavne službe je tehnološko-tehničko unapređenje porodičnih poljoprivrednih gazdinstava radi povećanja dobiti od poljoprivredne djelatnosti

Poljoprivredna savjetodavna djelatnost se može obavljati kao javna i privatna poljoprivredna savjetodavna služba.

Javnu poljoprivrednu savjetodavnu službu obavljaju federalna poljoprivredna savjetodavna i služba i kantonalne poljoprivredne savjetodavne službe.

Privatnu poljoprivredno-savjetodavnu službu mogu obavljati fizička i pravna lica koja su upisana u registre za obavljanje takve djelatnosti i koje ispunjavaju uslove koje propisuje federalni ministar poljoprivrede.

Ovim zakonom je definisano da poljoprivredna savjetodavna djelatnost obuhvata:

1. davanje stručnih poljoprivrednih savjeta za konvencionalnu i ekološku proizvodnju,
2. prikaz novih tehnologija i tehnika,
3. primjenu znanstvenih dostignuća u praksi,
4. izradu programa gospodarskog korištenja zemljišta,
5. osposobljavanje za vođenje knjigovodstva i izradu kalkulacija proizvodnje na porodičnim poljoprivrednim gazdinstvima,

6. očuvanje ekološke ravnoteže,
7. unaprjeđenje seoskog turizma i dodatnih djelatnosti na gazdinstvu,
8. pomoć u osnivanju različitih oblika udruživanja poljoprivrednika,
9. usmjeravanje u razvoju sela i cjelokupnog ruralnog područja i drugo.

Član 40. (Vijeće za istraživanja u poljoprivredi i ruralnom području)

Vijeće za istraživanja u poljoprivredi i ruralnom području imalo bi nadležnosti nad utvrđivanjem poljoprivredne politike i uslova financiranja primjenjivih istraživanja u poljoprivredi.

Vijeće bi određivalo prioritete i kriterije i ocjenjivalo prijavljene projekte i pratilo njihovu provedbu.

Predloženo je da Vijeće ima 15 članova i da ga imenuje federalni ministar poljoprivrede sa mandatom od 4 godine. Vijeće bi imalo za rad naknadu i radilo bi na osnovu Poslovnika. U ovom članu je taksativno navedeno iz kojih institucija i ustanova odnosno uprava, treba da budu članovi ovog Vijeća.

Član 41. udruženja poljoprivrednika

Federalni Zakon o udruženjima građana je omogućio osnivanje različitih udruženja u cilju interesnog povezivanja određenih lica kojima je dalje u skladu sa pozitivnim propisima ostavljena mogućnost udruživanja u Saveze, grupacije, sekcije i sl. kao i u Privrednu komoru F BiH odnosno Komoru na nivou države.

Na ovaj način omogućeno je unaprjeđenje, zaštita i predstavljanje poljoprivrednih gazdinstava kao i poljoprivrednih proizvođača. Dakle, u udruženjima i grupacijama koje se osnivaju u Federalnoj privrednoj komori kao i ostalim udruženjima, asocijacijama i grupacijama koje osnivaju poljoprivredni proizvođači i prerađivači u Federaciji, kantonu i opštini, mogu se štiti i zastupati interesi ovih skupina.

U interesu bržeg razvitka poljoprivrede u Federaciji kao i prilagođavanja porodičnih poljoprivrednih gazdinstava tržišnim uslovima, možda bi se trebala razmotriti i mogućnost za osnivanje *Poljoprivredne komore* kao samostalne stručne poslovne-organizacije sa zadaćom da se izravno uključivanju u kreiranje i ostvarenja mjera agrarne politike, zaštitu i zastupanje vlastitih interesa kao proizvođača, posebno u poslovnom povezivanju s nadopunjujućim djelatnostima, kao i u unaprjeđenju konkurentnih domaćih poljoprivrednih proizvoda na inozemno tržište. *Poljoprivredna bi komora* pridonijela izravnijoj i konstruktivnijoj saradnji u osmišljavanju razvojnih programa i mjera sa svim akterima u poljoprivredi, a nadasve u zaštiti vlastitih interesa. Istodobno bi pridonijela jačanju poduzetništva i učinkovitijeg poslovanja među svim oblicima organiziranja i poslovanja u poljoprivredi.

Član 42. Poljoprivredni informativni centar (PIC)

Uz postojeći federalni zavod za statistiku za potrebe praćenja, a posebno sistemskog izvještavanja različitih informacija od važnosti za poljoprivredu, bilo bi potrebno utemeljiti pri federalnom Ministarstvu poljoprivrede i *Poljoprivredni informacijski centar (PIC)*.

Brži i jednostavniji protok različitih poljoprivrednih informacija od posebne je važnosti za razvitak poljoprivrede. Postojeći način praćenja i obavještavanja u poljoprivredi u današnjim je uslovima spor, nekonzistentan i većinom nedostupan brojnim sudionicima

u poljoprivredi, posebno poljoprivrednicima. Transparentnost i pravovremenost informacija u poljoprivredi nužno su potrebne za učinkovitije provođenje programa razvitka i mjera agrarne politike i sl.

Svrha *Poljoprivrednog informacijskog centra* jest da se na jednom mjestu sjedini široka lepeza postojećih informacija u poljoprivredi (od opisa djelatnosti različitih institucija, organizacija, službi, udruženja relevantnih za poljoprivredu, poljoprivrednih društava i preduzeća, istraživanja u poljoprivredi, statističkih podataka, kalendara događanja, kreditiranja, mjera agrarne politike, tržišni barometar i sl.)

PIC bi bio mjesto gdje bi se sistematično prikupljale i servisirale informacije, a danasve bi omogućilo distribuiranje pravodobne i tačne informacije posredovanjem informatičke tehnologije (mrežno povezivanje, mediji, tisak i sl.), direktnim kontaktima i drugo.

Poslovi Poljoprivrednog informativnog centra, ne odnose se na poslove iz djelokruga Federalnog zavoda za statistiku.

Član 43. Federalno vijeće za poljoprivredu i ruralna područja

Ovim članom je predviđeno da Vlada Federacije treba osnivati Federalno vijeće za poljoprivredu i ruralna područja, kao stručno i savjetodavno tijelo Vlade Federacije sa mandatom od 4 godine koje bi trebalo imati 11 **članova**.

Federalno vijeće za poljoprivredu i seoska područja ima slijedeće obaveze:

- prati izradu i provođenje poljoprivredne strategije,
- prati izradu i ocjenjuje godišnji izvještaj o stanju u poljoprivredi,
- daje mišljenje na prijedloge državnih i federalnih propisa i međunarodnih sporazuma iz područja poljoprivrede.

Federalno vijeće za poljoprivredu i seoska područja čine predstavnici iz:

1. Agronomske komore (2 člana),
2. Federalnog zadružnog saveza (1 član),
3. Udruženja poljoprivrednika (2 člana),
4. Visokih u obrazovnih institucija i znanstveno - stručnih ustanova i zavoda koji se bave poljoprivredom, selom i ruralnim područjem (4 člana),
5. Privredne komore Federacije (2 člana).

Potreba za osnivanjem ovog Vijeća je višestruka. Prema ovom zakonu, poljoprivredna politika provodi se prema Federalnoj poljoprivrednoj strategiji koju Parlamentu predlaže i dostavlja Vlada Federacije.

Sam prijedlog strategije priprema resorno ministarstvo, preko ekspertne grupe koju imenuje fed. ministar poljoprivrede. Sličan je postupak predviđen i za *Godišnje izvještaj o stanju poljoprivrede u prethodnoj godini (Zeleno izvještaj)*.

Budući da se radi o dva važna dokumenta za poljoprivredu, u kojima se, međutim, ne odražavaju samo interesi poljoprivrede nego i drugih interesnih skupina-prerađivača, distributera, trgovaca, te konačno potrošača poljoprivrednih proizvoda-bitno je da ti interesi budu izraženi preko jednoga stručnog tijela Vlade. Radi toga mišljenja smo da je prijeko potrebno osnivanje navedenog Vijeća.

VII. IZVJEŠTAVANJE U POLJOPRIVREDI I VOĐENJE REGISTARA (Čl. od 44. do 49.)

U ovom poglavlju **propisano je utemeljenje Registara ukupno 4, od kojih veliki značaj ima registar poljoprivrednih gazdinstva, odnosno registar klijenata radi prikupljanja relevantnih informacija o društveno-gospodarskim obilježjima** porodičnih gazdinstava i uspostavu baze podataka o korisnicima novčanih podrški – klijenti.

Tražeci mogućnost objektivnog i stručnog pristupa proučavanju stanja i promjena na porodičnim poljoprivrednim gazdinstvima, valja svakako osigurati uvid u socijalno-demografsko stanje na PG, ustanoviti njihove proizvodne kapacitete u biljnoj i stočarskoj proizvodnji, kao i postojeći način i stepen iskorištenosti tih kapaciteta.

Istovremeno, posebna pažnja usmjerava se na podatke potrebne za ostvarivanje prava na novčane i druge oblike potpore u skladu sa kriterijima za odnosne potpore, kao i podatke potrebne za analizu djelovanja potpore (mjera poljoprivredne politike) za gazdinstva.

Ovim zakonom ustanovljava se obaveza FMPVŠ kao i kantonalnim ministarstvima nadležnim za poslove poljoprivrede da vode sve propisane registre.

Matični identifikacijski broj, osnovica za vođenje upisnika i povezivanja različitih evidencija

Ovi registri se ne odnose na poslove iz djelokruga Federalnog zavoda za statistiku.

Važni su i registri trajni nasada (voćnjaci i vinogradi) kao i Registar privatnih poljoprivrednih službi. Način upisa i potrebnu dokumentaciju, propisuje ministar uputstvom.

Upis u registar poljoprivrednih gazdinstava

Poljoprivredna gazdinstva, (privredna društva, zadruge, obrtnici i porodična poljoprivredna gazdinstava) upisuju se u registre iz člana 44. ovog zakona pri Federalnom ministarstvu poljoprivrede koje je dužno osigurati tehničko provođenje i funkcioniranje registara u cilju harmonizacije i integracije registara na državnom nivou.

Kantonalna ministarstvima nadležna za poslove poljoprivrede i općinske službe prikupljaju potrebne podatke i pružaju stručnu pomoć obveznicima upisa u registre sa područja svog kantona i iste dostavljaju Federalnom ministarstvu poljoprivrede koje izdaje rješenje o upisu odnosno rješenje kojim se odbija upis, najkasnije u roku od 15 dana od dana uredno podnesenog zahtjeva za upis.

Propis o uslovima, načinu upisa, obrascima, vođenju i brisanju podataka iz registara donosi federalni ministar poljoprivrede.

Propis iz stava 3. ovog člana mora biti usaglašen sa Odlukom o harmoniziranim registrima poljoprivrednih gazdinstava i klijenata u Bosni i Hercegovini.

Upis porodičnih poljoprivrednih gazdinstava u registar, obavezan je za porodična poljoprivredna gazdinstava i poljoprivrednike koji:

- prodaju vlastite proizvode na tržištu,
- podnose zahtjeve za novčane podrške i druge oblike potpore u poljoprivredi,
- trebaju biti evidentirani u ostalim registrima iz ovog zakona.

Prodaja i se na: prodaju registrovanim fizičkim i pravnim licima koja neposredno otkupljuju proizvode za preradu ili daljnju prodaju, i direktnu prodaju.

Registar klijenata

Trenutno su na nivou BiH pokrenute aktivnosti vezano za donošenje odluke o harmonizaciji platnih sistema podrške u sektoru poljoprivrede. Već je donesena Odluka o harmonizaciji upisa i registar poljoprivrednih gazdinstava i registar klijenata.

Klijentima, u smislu ovog zakona, smatraju se fizička i pravna lica koja žele da ostvare pravo na podrške u poljoprivredi i ruralnom razvoju na teritoriji Federacije i koja se kao takva upisuju u Registar klijenata.

Podrške u poljoprivredi mogu dobiti samo lica koja su upisana u registar klijenata.

Federalno ministarstvo poljoprivrede je dužno osigurati tehničko provođenje i funkcioniranje registra klijenata u cilju harmonizacije i integracije registara na državnom nivou.

Propis o uslovima, načinu upisa, obrascima, vođenju i brisanju podataka iz registara klijenata, donosi federalni ministar poljoprivrede.

Propis iz stava 4. ovog člana mora biti usuglašenog sa Odlukom o harmoniziranim registrima poljoprivrednih gazdinstava i klijenata u Bosni i Hercegovini.

Član 50. (poljoprivredno knjigovodstvo)

Federalno ministarstvo organizuje sistem poljoprivrednih knjigovodstvenih podataka (u daljem tekstu: poljoprivredno knjigovodstvo) za potrebe praćenja promjena i nivoa poljoprivrednog dohotka poljoprivrednog gazdinstva, ocjene gospodarske uspješnosti poljoprivredne proizvodnje i analize mjera poljoprivredne politike.

Federalno ministarstvo je odgovorno za organizaciju i stručno provođenje poljoprivrednog knjigovodstva. U organizaciji i provođenju mogu učestvovati poljoprivredne, obrazovne, naučne i stručne institucije, upravna tijela, te druge organizacije i ustanove koje odredi Federalno ministarstvo.

Vrstu, obim i način prikupljanja knjigovodstvenih podataka propisuje federalni ministar poljoprivrede.

Novčana sredstva za organizaciju i vođenje poljoprivrednog knjigovodstva se obezbjeđuju u Budžetu Federacije.

Uspostava Sistema poljoprivrednih knjigovodstvenih podataka predstavlja usklađivanje s pravnim redom i zahtjevima legislative Evropske unije .

Na taj način bit će moguće osigurati potrebni nivo informacija s međunarodnim poljoprivrednim faktorima (usklađenost, saradnja i razvoj), kao i unutarnjim faktorima, a pogotovo s kreatorima i *provoditeljima poljoprivredne politike* (naučno-istraživačkim ustanovama i drugima).

Zadaća navedenog sistema jest prikupljanje knjigovodstvenih podataka s porodičnih poljoprivrednih gazdinstava, a temelji se na sistemu prikupljanja podataka (putem poljoprivrednog knjigovodstva) zatim o: korištenim poljoprivrednim površinama; zaposlenosti; proizvodnim i poslovnim rezultatima na gazdinstvu (ukupni autoput, potrošnja, amortizacija, dohodak i drugo). Gazdinstva na kojima se prikupljaju navedeni podaci izabiru se po metodi slučajnog uzorka, iz tzv. "komercijalnih poljoprivrednih gazdinstava", odnosno gazdinstava s proizvodnjom poljoprivrednih proizvoda namijenjenih za tržište.

Navedeni podaci predstavljaju osnovicu za jedinstvenu klasifikaciju (tipologija) poljoprivrednih gazdinstava prema tipu proizvodnje i ekonomskoj veličini prema zahtjevima Evropske unije, odnosno metodologiji FADN.

Tipologija gazdinstava omogućit će: a) analizu gazdinstva sa stajališta ekonomskih kriterija i b) usporedbu stanja u gazdinstvima (između različitih skupina, između članica Unije ili regija u različitim razdobljima).

Ovaj sistem praćenja porodičnih poljoprivrednih gazdinstava i ustanovljenje poljoprivrednog informacijskog sistema na mikro i makro nivou važno je područje za razumijevanje ovog sektora privredne djelatnosti, određivanje ciljane agrarne politike i programa koji prepoznaju složenost prirode poljoprivrednih gazdinstava. Istodobno će biti osigurana valjana informacija podloga za donošenje, provođenje, nadzor i analizu mjera poljoprivredne politike.

Član 51. - Anketa porodičnih poljoprivrednih gazdinstava

Radi sistemskog praćenja stanja i promjena socio-ekonomskih i regionalnih obilježja porodičnih poljoprivrednih gazdinstava Federalno ministarstvo poljoprivrede, odnosno od

njega ovlaštena pravna osoba provodi svake godine anketu porodičnih poljoprivrednih gazdinstava (u daljnjem tekstu: *anketa*).

Vrstu obim i metodiku prikupljanja podataka iz stava 1. propisuje federalni ministar poljoprivrede, po prethodno pribavljenom mišljenju Federalnoga zavoda za statistiku.

Član 52. (Zeleni izvještaj)

Cilj *Zelenog izvještaja* jest identifikacija stanja te ustanovljenje osnovnih makroekonomskih pokazatelja poljoprivrede, agrarne strukture i pokazatelja stanja u poljoprivrednoj proizvodnji, uzimajući u obzir sve oblike poslovnog organiziranja.

Zeleni izvještaj sadrži ocjenu stanja i privrednog položaja poljoprivrede u protekloj kalendarskoj godini, te prijedloge mjera za slijedeću godinu. U njemu se prikazuje položaj poljoprivrede u privredi BiH i u međunarodnom okruženju, s posebnim osvrtom na razmjenu poljoprivredno-prehrambenih proizvoda s drugim zemljama.

U *Zelenom izvještaju* navode se sve mjere, poticaji i učinci u poljoprivredi, a iskazuju se sveukupno, i po kantonima kao poljoprivrednim regijama.

Zeleni izvještaj temelji se na redovnim praćenjima i agroekonomskim stručnim podlogama. Ministar poljoprivrede može dio redovnih praćenja, izradu dijelova stručnih podloga i analiza povjeriti za to osposobljenim naučno-istraživačkim ustanovama i pojedinim stručnjacima za određena područja.

Ovaj izvještaj se treba dostaviti Vladi Federacije najkasnije do 15.maja tekuće godine a Vlada ga dostavlja Parlamentu F BiH najkasnije do 15. juna tekuće godine.

Veoma je značajno da je Zeleni izvještaj kada ga prihvati Parlament F BiH javan, te da se objavljuje u «Službenim novinama Federacije BiH».

VIII. UPRAVNI I INSPEKCIJSKI NADZOR

(čl. od 53. do 60.)

Upravni nadzor

Između ostalog određeno je da Federalno ministarstvo poljoprivrede vrši upravni nadzor nad provođenjem ovog zakona i propisa donesenih na osnovu ovog zakona koji su ovim zakonom stavljeni u nadležnost Federacije kao i upravni nadzor nad institucijama, ustanovama i organizacijama u obavljanju poslova određenih ovim zakonom, a koji predstavljaju vršenje javnih ovlaštenja.

Federalno ministarstvo poljoprivrede vrši i nadzor nad kantonalnim organima uprave nadležnim za poslove poljoprivrede u dijelu izvršavanja federalne politike kao i provođenja mjera u oblasti agrara koji se od značaja za cijelu Federaciju.

Kantonalni organ uprave nadležan za poslove poljoprivrede vrši upravni nadzor nad sprovođenjem ovog zakona i propisa donesenih na osnovu ovog zakona koji su ovim zakonom stavljeni u nadležnost kantona.

Inspekcijski nadzor

Inspekcijski nadzor u provođenju ovog zakona i propisa donesenih na osnovu ovog zakona vrše federalne poljoprivredne inspekcije organizovane u Federalnoj upravi za inspekcijske poslove i kantonalne poljoprivredne inspekcije organizovane u kantonalnim upravama za inspekcijske poslove.

Inspekcijski nadzor se vrši u skladu sa Zakonom o organizaciji organa uprave u Federaciji Bosne i Hercegovine («Službene novine Federacije BiH» broj 35/05) i Zakonom o inspekcijama u Federaciji BiH («Službene novine Federacije BiH» broj 69/05) (u daljem tekstu: Zakon o inspekcijama).

Ovim Zakonom data su posebna ovlaštenja poljoprivrednoj inspekciji a vezano za vršenje inspekcijskog nadzora u određenim segmentima.

IX KAZNENE ODREDBE

(Čl. 61. - 66.)

Ovim se članovima propisuju prekršaji i određuje visina kazni pravnim licima – korisnicima podrški odnosno fizičkim licima i odgovornim licima u pravnom licu za te prekršaje.

X PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

(Čl. od 66. do 73.)

Prijelaznim i završnim odredbama propisuju se rokovi za donošenje propisa za sprovođenje ovog zakona, te njegovo stupanje na snagu.

FINANSIJSKA SREDSTVA

Za sprovođenje ovog Zakona u Budžetu Federacije BiH, morat će se osigurati dodatna sredstva..

POSTUPAK PRIPREME OVOG ZAKONA

ZAKON O POLJOPRIVREDI U FEDERACIJI BIH PRIPREMA SE VIŠE OD 3 GODIINE. Vlada Federacije je u mjesecu martu 2005. godine utvrdila Nacrt ovog Zakona i isti je dostavljen u parlamentarnu proceduru. Međutim, reagovao je OHR i EU na način da su Parlamentu dostavili prijedlog da se predmetni Zakon povuče iz procedure jer je u tom periodu trebao početi «Projekat EU- Podrška uspostavi državnog ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja. Između ostalog projektni zadatak je podrazumijevao i izradu državnog Zakona o poljoprivredi, preradi i ruralnom razvoju.

Uvažavajući sugestije OHR-a i EU, Vlada Federacije je privremeno povukla iz parlamentarne procedure ovaj zakon. U tom periodu RS nije imala Zakon o poljoprivredi, te u nadi da će se stvarno uraditi državni zakon u kratkom periodu, procijenili smo da bez obzira na važnost i potrebu da što hitnije trebamo donijeti ovaj krovni zakon, «poslušamo» sugestije.

Projekat EU SESMARD je u međuvremenu započeo sa radom i na državnom nivou je imenovana komisija koja je imala zadaću da priprema državni zakon. U komisiji su participirali i predstavnici iz Federacije odnosno FMPVŠ.

Nakon što smo procijenili da ovaj postupak ide sporo, te da drugi entitet spori ustavne nadležnosti državi vezano za donošenje sistemskog propisa o poljoprivredi, a posebno nakon saznanja da je Entitet RS u julu 2006. godine, usvojila entitetski zakon o poljoprivredi, polovinom 2006. godine, inicirali smo ponovo vraćanje u proceduru federalnog zakona. Predstavnički dom je tada odlučio da Zakon ide u javnu raspravu. Međutim, radi izbornih aktivnosti javna rasprava nije provedena.

Nakon imenovanja nove Vlade F BiH, u Program rada Vlade i FMPVŠ, je ponovo uvršteno donošenje ovog Zakona.

Federalni ministar poljoprivrede je imenovao radnu grupu od sedam članova od kojih su 3 stručnjaci iz oblasti poljoprivrede (tri doktora poljoprivrednih nauka), 2 prvna stručnjaka i 1 stručnjak iz prehrambene industrije,. U radu Komisije aktivno je učestvovao i predstavnik Udruženja poljoprivrednika u BiH.

Veliku stručnu pomoć pružili su i Federalni zavodi nadležni za poslove poljoprivrede.

Prije svega zadaća radne skupine je bila da prouči i analizira zakonodavstvo susjednih zemalja u ovoj oblasti. Kako je to pojašnjeno u uvodnom dijelu obrazloženja ovog zakona, kao osnov nam je poslužio Zakon o poljoprivredi Republike Hrvatske. Veoma je značajno da je navedeni zakon Hrvatska već uskladila sa procedurama i standardima WTO-a posebno u dijelu poticajne politike, te smo pokušali i u našem Zakonu o poljoprivredi, preslikati ta rješenja i za Federaciju.

Moramo ponovo naglasiti činjenicu da Zakon o poljoprivredi treba biti krovni zakon («lex generalis») kojim se funkcionalno određuje šta je potrebno u poljoprivredi na način da se objedine i definišu osnovni sadržaji u području poljoprivrede.

Prilikom pripreme ovog zakona bezbroj puta smo nailazili na «pitanje sukoba nadležnosti» kako u odnosu na ovlasti države BiH tako i vezano za ustavne

nadležnosti federalnih jedinica – kantona. Mišljenja smo da bi posao pripreme ovog zakona bio mnogo jednostavniji, da se ovaj zakon donio na nivou države. Radi toga pokušali smo riješiti u ovom zakonu pitanje stvarnih i funkcionalnih nadležnosti jer je Radna skupina cijelo vrijeme tokom rada, imala u vidu podijeljenost i nedefinisanost nadležnosti u ovom izrazito važnom segmentu.

S tim u vezi ponovo podvlačimo da je razina države, najmjerodavnija da donese ovaj sistemski propis, ali uvažavajući činjenicu da još uvijek nije postignut konsenzus o ovom pitanju, odlučili smo se da donesemo federalni propis. Važna činjenica je da je u međuvremenu državna radna skupina pripremila Prijedlog Zakona o poljoprivredi, prehrani i ruralnom razvoju. Radi toga smo u cilju harmonizacije preuzeli određena rješenja iz tog okvirnog zakona, a ukoliko se postigne konsenzus vezano za usvajanje ovog zakona na nivou države, pokrenut ćemo postupak za izmjene federalnog ako bude nužno. To je svakako cjelishodnije rješenje, nego da se i dalje čeka sa donošenjem ovog propisa koji je nužan poljoprivredi u Federaciji BiH..

U namjeri da postignemo harmoniziranost u oblasti poljoprivrednog zakonodavstva, koristili smo i već usvojeni zakon u RS, jer jedino donošenje jednog zakona ili entitetskih koji moraju biti usaglašeni, može imati pozitivne efekte u poljoprivrednoj politici jer je tržište jedinstveno, te propisivanje određenih pravila samo u jednom entitetu, može biti bez pravih pozitivnih pomaka.

X X X

Radni materijal Zakona o poljoprivredi je dostavljen u sva kantonalna ministarstva nadležna za poljoprivredu kao i ostalim stručnim i naučnim institucijama iz oblasti poljoprivrede.

Radni materijal ovog zakona, je postavljen na Web stranici našeg Ministarstva, a sve u cilju osiguranja široke stručne rasprave o istom.

Sve pristigle primjedbe prijedloge i sugestije, razmotrila je stručna komisija i one koje je prihvatila na određeni način su ugrađene u predmetni zakon.

Dana 28.08. 2007. godine održana je javna rasprava – Prednacrt Zakona o poljoprivredi na kojoj je izvršena prezentacija Zakona i raspravljeno je o svim važnim i spornim pitanjima

Sve primjedbe, prijedlozi i sugestije za koje je ocijenjeno da su osnovani su na odgovarajući način ugrađene u zakon.

Postupajući u skladu odredbama Poslovnika o radu Vlade Federacije BiH, predmetni Zakon je dostavljan na mišljenje Federalnom ministarstvu pravde, Federalnom ministarstvu finansija i Uredu za zakonodavstvo Vlade Federacije BiH

Zakon je dostavljen i federalnoj upravi za inspekcijske poslove radi usaglašavanja odredbi o inspekcijskom nadzoru.

**PRIMJEDBE I SUGESTIJE UREDA VLADE F BiH ZA ZAKONODAVSTVO I
USKLAĐENOST SA PROPISIMA EVROPSKE UNIJE**

Mišljenje broj: 03-02/19-614/07 od 27.07.2007. godine

Usmeno usaglašavnje

Većina primjedbi je na odgovarajući način ugrađena te su izvršene ispravke opće odredbe- čl 1. čl. 3. i ispravke poglavlje II vezano za mjere tržišno-cjenovne politike .

Vezano za primjedbu da se iz zakona izbriše član 2. i član 4. iste se nisu mogle prihvatiti iz razloga što se vršila harmonizacija sa pripremljenim prijedlogom Zakona o poljoprivredi na državnom nivou. Iznimno je bilo važno da nam ciljevi zakona i mjere poljoprivredne politike budu konstituisani i u entitetskom zakonu što smo u usmenom usaglašavanju pojasnili.

Svi zakoni o poljoprivredi imaju određene ciljeve poljoprivredne politike i oni su u stvari suština zakona jer se na njima temelje mjere poljoprivredne politike u Federaciji BiH.

Vezano za primjedbu na poglavlje **III- korisnici prava – klijenti**, potrebno dodatno obrazložiti da se ne radi o različitim institutima već o jednom. U Federaciji je u upotrebi termin «korisnik prava» međutim u poljoprivredi zemalja EU koristi se pojam «klijent». Nakon što je na državnom nivou usvojena odluka o harmoniziranim registrima poljoprivrednih gazdinstava i klijenata, i mi smo u Zakon o poljoprivredi preuzeli termin «klijent» ali uporedo sa već poznatim terminom «korisnik prava»,

Vezano za primjedbu na **član 32.- poglavlje IV** , istu smo prihvatili i detaljnije razradili potrebno. Međutim značajno je da naglasimo da Zakon o poljoprivredi kao krovni zakon, samo propisuje kriterije na osnovu kojih će se razvrstati porodična poljoprivredna gazdinstva sa aspekta korištenja prava na novčane podrške. Radi toga je predviđeno da će se detaljnija razrada (ali kriterija koji su već ovdje određeni) utvrditi Zakonom o novčanim podrškama.(npr. Kolika će biti korištena poljoprivredna površina 1 ha ili 2 i sl.)

Vezano za primjedbe na poglavlje **V – poljoprivrednik** naglašavamo da je u članu 34 pojašnjeno da poljoprivrednik ima pravo na penzijsko i zdravstveno osiguranje u skladu sa važećim zakonima u Federaciji BiH i to Zakonom o penzijsko-invalidskom osiguranju („Službene novine Federacije BiH“ br. 29/98 49/00) i Zakonom o zdravstvenom osiguranju („Službene novine Federacije BiH“ br. 30/97 i 7/02). Dakle, u ovom krovnom zakonu za oblast poljoprivrede, je konstatovano pravo koje je već zagantirano zakonima koji su gore citirani.

U stavu 2. člana 34. je propisano da poljoprivrednik ima obavezu i dužan je osigurati sebe i članove porodičnog domaćinstva ukoliko ispunjava uslove koji su određeni važećim propisima za ovu oblast.

Naime, nije nam bila namjera da im ovim zakonom dajemo ta prava, već i u ovom propisu kao sistemskom oblasti poljoprivrede obavežemo poljoprivredne proizvođače da iskoriste prava koja su im data drugim propisima. Navedeno smo napravili iz razloga što se veoma često javnost pogrešno informira da poljoprivrednicima nisu osigurana odgovarajuća prava na penzijsko i zdravstveno osiguranje. Međutim, iz navedenog se može zaključiti da su im prava već

osigurana, ali da izrazito mali broj poljoprivrednika koristi ove zakonske mogućnosti.

- Vezano za primjedbe date na **Poglavlje VI institucionalna podrška** je u potpunosti prihvaćena i izvršena je ispravka člana 36.

- Primjedbe vezane za osnivanje i djelokrug Agronomske **komore (čl. 36. i 37.)** u potpunosti prihvaćene i ugrađen novi član kojim su određeni poslovi komore.

- Primjedba vezano za registre, prihvaćena i izvršene ispravke (sada čl. od 44- do 49.).

- Izvršene ispravke **poglavlja VIII – upravno i inspekcijski nadzor** na način da su poljoprivrednoj inspekciji data tačno određena prava i obaveze u vršenju inspekcijskog nadzora, a posebno sa aspekta nadzora nad primjenom ovog zakona. U tom smislu izvršene su dopune postojećih članova te uvedeni novi članovi (od 53. do 60.). Nisu se dakle ponavljale obaveze i prava data inspekciji Zakonom o inspekcijama, već samo ono što u citiranom zakonu nije detaljno navedeno.

PRIMJEDBE FEDERALNOG MINISTARSTVA PRAVDE (mišljenje broj.04-02-551/07 od 28.08.2007. godine)

Primjedbe koje je dostavilo Federalno ministarstvo pravde se u potpunosti prihvaćene i iste su ugrađene u Nacrt Zakona na način da je izvršeno usaglašavanje kazni u skladu sa članom 11. Zakona o prekršajima u F BiH («Službene novine Federacije BiH» broj 31/06)

PRIMJEDBE FEDERALNOG MINISTARSTVA FINANSIJA

U dva navrata je dostavljan zakon na mišljene i to 17.07.2007. godine (akt broj 01-02-206-1/07) i urgencija dana 28.08.2007. godine. Međutim traženo mišljenje su dostavili tek 17.09.2007.g. (mišljenje br. 06-02-4676/07) u kojem su naglasili da u okviru svojih ovlasti ne mogu dati pozitivno mišljenje na ovaj Zakon dok se u obrazloženju Zakona ne utvrdi visina potrebnih finansijskih sredstava za implementaciju.

PRIMJEDBE FEDERALNE UPRAVE ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE

Sve primjedbe koje su se odnosile na inspekcijski nadzor su u potpunosti prihvaćene i izvršene su potrebne ispravke u ovom poglavlju, a u skladu sa dostavljenim primjedbama i sugestijama u mišljenju glavnog Federalnog poljoprivrednog inspektora.

PRIJEDLOG ZA DONOŠENJE ZAKONA PO HITNOM (ŽURNOM)POSTUPKU

Vlada Federacije BiH predlaže Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine da Zakon o poljoprivredi donese po hitnom (žurnom) postupku jer se ovim zakonom uređuju odnosi i pitanja za čije uređivanje postoji neodložna potreba.

Obrazloženje prijedloga za donošenje zakona po hitnom (žurnom) postupku

Vlada Federacije je u mjesecu martu 2005. godine utvrdila Nacrt ovog Zakona i isti je dostavljen u parlamentarnu proceduru. Međutim, kada je Zakon stavljen na dnevni red Parlamenta, iz OHR (potpisano od strane Visokog predstavnika) i EU Sarajevo (potpisano od strane Ambasadora EC) su Vijeću ministara, Entitetskim Vladama i Parlamentu F BiH dostavili pismo sa prijedlogom da se predmetni Zakon povuče iz procedure jer je u tom periodu trebao početi «Projekat EU - Podrška uspostavi državnog ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja». Između ostalog projektni zadatak je podrazumijevao i izradu državnog Zakona o poljoprivredi, preradi i ruralnom razvoju.

Dakle, ove dvije institucije su smatrale da bi provođenje aktivnosti na donošenju entitetskih zakona o poljoprivredi .....»*ozbiljno moglo ugroziti predstojeću reformu te dovesti u pitanje program tehničke pomoći Evropske komisije u iznosu od 1 milijun eura koji je namijenjen jačanju poljoprivredne uprave na državnom nivou...»* Posebno je naglašeno da konačna posljedica može biti neutemeljenje državnog ministarstva poljoprivrede te nam je preporučeno da svoju energiju usmjerimo na uspostavu aktivne saradnje u izradi i donošenju državnog Zakona o poljoprivredi koji je jedan od ključnih prioriteta za sva buduća poboljšanja u okviru poljoprivrednog sektora.

Uvažavajući sugestije OHR-a i EU, Vlada Federacije je privremeno povukla iz parlamentarne procedure ovaj zakon. U tom periodu ni RS nije imala Zakon o poljoprivredi, te smo u nadi da će se stvarno uraditi državni zakon u kratkom periodu, procijenili da bez obzira na važnost i potrebu što hitnijeg donošenja ovog krovnog zakona, trebamo «poslušati» sugestije.»

Projekat EU SESMARD je u međuvremenu započeo sa radom i na državnom nivou je imenovana komisija koja je imala zadaću da pripremi državni zakon. U komisiji su participirali i predstavnici iz Federacije odnosno FMPVŠ.

Nakon što smo procijenili da ovaj postupak ide sporo, te da drugi entitet spori ustavne nadležnosti državi vezano za donošenje sistemskog propisa o poljoprivredi, a posebno nakon saznanja da je Entitet RS u julu 2006. godine, usvojila entitetski zakon o poljoprivredi, polovinom 2006. godine, inicirali smo ponovo vraćanje u proceduru federalnog zakona. Oba Doma Parlamenta su tada odlučili da Zakon ide u javnu raspravu. Međutim, radi izbornih aktivnosti javna rasprava nije provedena.

Nakon imenovanja ove Vlade, u Program rada Vlade FBIH i FMPVŠ, je ponovo uvršteno donošenje ovog Zakona.

U međuvremenu je pripremljen prijedlog Zakona o poljoprivredi, preradi i ruralnom razvoju u BiH, razmotren na Vijeću ministara i prosljeđen u parlamentarnu proceduru. Međutim još uvijek nije osiguran konsenzus da se ovaj zakon razmatra i usvoji jer RS spori nadležnosti državi BiH u ovoj oblasti.

Radi svega naprijed iznesenog, u Federaciji BiH imamo štetne posljedice i stalne poteškoće jer nemamo krovnog Zakona u poljoprivredi. Entitet RS je stalno u prednosti u ovoj oblasti jer ima zakonske podloge i uređene sve odnose za postupanje.

Radi toga što zakonski još nismo uredili oblast imamo niz neriješenih pitanja te radi toga nailazimo i na velike poteškoće da realiziramo i Projekat WB «*Poljoprivreda i ruralni razvoj*» koji je Federalni Parlament odobrio jer radi nedonošenja ovog zakona, nemamo potrebne institucionalne okvire za implementaciju u sektoru poljoprivrede. Nemamo uređeno tržište ni zakonske podloge za uspostavu registara (poljoprivredna gazdinstva i registar klijenata) što je najvažniji uvjet za dobivanje sredstava predpristupnih fondova.

Radi toga od iznimne je važnosti da se Zakon o poljoprivredi donese što hitnije, (bez Nacrta) **jer se ovim zakonom uređuju odnosi i pitanja za čije uređivanje postoji neodložna potreba**, a evidentno je da smo na određeni način stalno «zaustavljani» u ovom procesu.

Tako će se osigurati uvjeti i vrijeme da se do kraja ove godine, donese i novi Zakon o novčanim podrškama u poljoprivredi i ruralnom razvoju.

Dakle, tek nakon što Parlament FBiH usvoji Poljoprivrednu strategiju i gore navedena dva zakona, Federacija će osigurati startnu ravnopravnost sa drugim Entitetom i Brčko Distriktom u oblasti poljoprivrede i spriječiti će se štetne posljedice u oblasti agrara. Moramo što žurnije stvoriti novi zakonski ambijent regulacije tržišta i podsticaja sektora poljoprivrede jer će se poljoprivrednim proizvođačima u Federaciji samo na taj način osigurati potrebni zakonski uvjeti da od naredne godine dobijaju veća i značajnija sredstva za poljoprivrednu proizvodnju.

Radi svega naprijed navedenog molimo Parlament Federacije Bosne i Hercegovine da se prihvati prijedlog da se Zakon o poljoprivredi razmatra po hitnom (žurnom) jer se ovim zakonom uređuju odnosi i pitanja za čije uređivanje postoji neodložna potreba.

postupku.

